

СТЕНОГРАМА

слухань у Комітеті Верховної Ради України з питань соціальної політики та захисту прав ветеранів на тему: "Забезпечення конституційних прав і свобод громадян України підрозділами соціального захисту населення в регіонах"

29 листопада 2023 року

Веде засідання перший заступник голови Комітету ЦИМБАЛЮК М.М.

ГОЛОВУЮЧИЙ. У зв'язку із погодними і іншими обставинами ми змушені були провести онлайн-слухання, а саму поїздку ми перенесли на наступний рік. І будемо вдячні, якщо черкащани нас приймуть і створять умови щодо більш ефективної роботи.

Шановні колеги, я хотів би передати вітання вам від голови комітету, яка з об'єктивних причин, на жаль, не зможе сьогодні долучитись до нашої роботи, але вона нас чує.

Хотів би, щоб ми сьогодні з вами провели таку фахову дискусію на цю надзвичайно важливу тему. Наше завдання провести не для галочки, а після наших слухань розробити рішення і рекомендації Кабінету Міністрів, органам центральної виконавчої влади, місцевого самоврядування, а також підготувати конкретні пропозиції щодо законодавчого забезпечення і вдосконалення даної роботи. Якість обслуговування громадян в підрозділах соціального захисту – це є надзвичайно важливий маркер відношення держави щодо гарантій прав і свобод наших громадян.

Я хотів би, щоб ми сьогодні з вами обговорили тему: а скільки все-таки у нас внутрішньо переміщених осіб – і реальна кількість, і та, які сьогодні отримують підтримку від держави. Наступне. Вже скоро два роки, як у нас є внутрішньо переміщені особи в такій кількості. І ми розуміємо, що перший рік було складно надавати послуги, але сьогодні ми маємо вже відповідати за те, якщо є непорозуміння, які тягнуть за собою або невчасні оплати, або облік

громадян, бо це негативно впливає в цілому на суспільно-політичну ситуацію.

Ми хочемо все-таки почути сьогодні від представників Кабінету Міністрів, вони готують підзаконні акти, і все-таки чому ж випадають категорії громадян, які є внутрішньо переміщеними, але повертаються на постійне місце проживання, де знищено все – майно, де немає нормальних умов для життя, але вони повернулися із-за того, що на тих тимчасових територіях, де вони перебували, мабуть, теж не створені умови. А за логікою Кабінету Міністрів вони втрачають статус внутрішньо переміщених. І той же Кабінет Міністрів не дає відповідь, а як і за що громадянам України жити і виживати ніби вдома, а насправді немає де ні жити, ні працювати і немає засобів для існування. Ми хочемо все-таки почути позицію Кабінету Міністрів, який в постанові на сьогоднішній день позбавляє статусу внутрішньо переміщених і тих, які отримують допомогу від держави, якщо родина вирішила взяти все-таки кредит або інші кошти для того, щоб придбати собі житло. І з часу, коли вони оформили іпотеку, вони вже втрачають статус і не отримують підтримки від держави. Вони ще навіть не отримали це помешкання, не переїхали на це місце проживання. Чи це справедливо по відношенню до цих громадян? Чи Кабінет Міністрів тільки думає, як мінімізувати кількість? Теж є велике питання.

Також ми хочемо почути сьогодні ваші конкретні пропозиції щодо вдосконалення законодавства щодо захисту тих родин внутрішньо переміщених, яких чоловіки або жінки сьогодні захищають нашу державу. Вони є внутрішньо просто переміщені особи чи особи, члени родин військовослужбовців і інших сил оборони, які сьогодні захищають нашу державу? Що ви думаєте і які ваші конкретні пропозиції?

Ми хочемо все-таки сьогодні почути щодо якості надання послуг і обслуговування наших громадян. Бо до нас продовжують, на жаль, вже менше, заради справедливості слід сказати, але продовжують поступати скарги щодо неуважного відношення працівників підрозділів соціального

захисту на місцях до тих громадян, які є внутрішньо переміщеними. Хвиля пройшла, коли насправді були суспільний резонанс і підтримка цих категорій громадян, а зараз нібито всі заспокоїлися, а люди залишаються зі своїми проблемами, продовжують і надалі поступати скарги на затримку виплат.

Верховна Рада заклала в бюджеті, вже вчора, ви знаєте, глава держави підписав бюджет на наступний рік, ми вважаємо, що там достатньо коштів. Якщо не вистачає, давайте свої пропозиції від уряду, і ми будемо при внесенні змін до бюджету, при його уточненні наступного року виділяти додаткові кошти. Але люди, які отримують 2 тисячі в місяць на повнолітнього і 3 тисячі на дітей і на осіб з інвалідністю, вибачте, це не ті великі гроші, за які можна прожити.

Насамперед хочу подякувати сьогодні працівникам центрів зайнятості, які все-таки працюють в напрямку підтримки представників бізнесу, які створюють робочі місця для осіб з інвалідністю. Ви знаєте, що на жаль, цифри вражають, і кількість осіб з інвалідністю ще працездатного віку у нас збільшується і буде збільшуватися. Ми маємо як держава думати, як створювати умови і підтримувати тих, які сьогодні надають робочі місця особам з інвалідністю.

Наскільки мені відомо, в нас сьогодні служба зайнятості подала пропозиції до Кабінету Міністрів стосовно підтримки повернення осіб з інвалідністю на попереднє місце роботи і гарантування цього місця праці і підтримка підприємств, організацій і представників бізнесу, які все-таки будуть створювати умови, коли повертаються бійці вже як особа з інвалідністю, щодо працевлаштування на тому робочому місці або створення нового.

Я хотів би почути сьогодні і, я впевнений, це хочуть і колеги по парламенту, щоб була така дискусія не про загальні питання, а з конкретними пропозиціями, я впевнений, що ми їх всі врахуємо в своїх рекомендаціях.

Я із задоволенням передаю слово і запрошую до слова Марчак Дарію Миколаївну – перший заступник міністра соціальної політики.

Пані Дарія, будь ласка, вам слово.

МАРЧАК Д.М. Доброго дня, шановний Михайло Михайлович! Доброго дня, шановні колеги! Я хотіла одразу, можливо, зробити таку ремарку, що дуже широкий перелік питань, який висвітлений. Але з того, що я почула, що ключовий фокус в обговоренні має стосуватися внутрішньо переміщених осіб. І якщо так, то дуже шкода, що я не бачила принаймні в програмі заявлених представників Міністерства реінтеграції тимчасово окупованих територій, оскільки саме Міністерство реінтеграції формує політику по відношенню до внутрішньо переміщених осіб. Ми як Міністерство соціальної політики опікуємося питанням виплат і соціальних послуг для внутрішньо переміщених осіб, зокрема. Але я спробую покрити ті питання, які ви щойно озвучили в своєму вступному слові, і, можливо, тоді, якщо будуть додаткові якісь питання, які не покрию, зможемо також обговорити.

ГОЛОВУЮЧИЙ. Будь ласка.

МАРЧАК Д.М. Власне, я б почала, можливо, трохи ширше із заявленої теми, це взагалі робота системи соціальної підтримки громадян. І хотіла б почати, можливо, з тези того, що сьогодні сфера соцзахисту насправді працює в дуже великому стресі. У нас зараз приблизно 106 тисяч людей, які залучені в роботу сфери соціального захисту по країні, це як державний рівень, так і місцевий рівень. Зокрема, у нас приблизно 20 тисяч осіб працюють в Пенсійному фонді, в управліннях соцзахисту фактична чисельність – лише 16 тисяч осіб, приблизно 3,5 тисяч – це особи соціальні працівники. Насправді ці цифри в ситуації, коли у нас внаслідок війни суттєво збільшилась кількість громадян, які потребують підтримки, ці цифри є дуже низькими і дуже багато областей і департаментів соціального захисту жаліються на те, що за поточних умов забезпечення рівня заробітних плат

люди дуже неохоче хочуть іти працювати в систему соцзахисту. Особливо у нас проблема в тих регіонах, які знаходяться в зоні бойових дій чи можливих бойових дій, оскільки працівники соцзахисту – такі самі громадяни, як і всі інші громадяни, велика частина з них була вимушена мігрувати за кордон. І одним із найбільших викликів є нестача фахівців і, ключове, я би сказала, що нестача фахівців саме у сфері надання соціальних послуг.

На сьогодні в системі соцпослуг працює приблизно 3 тисячі надавачів соціальних послуг. З них приблизно половина – це надавачі комунального сектору, інша половина – це приватні надавачі. Це нас рятує, оскільки розширення спектру надавачів соціальних послуг допомагає вирішувати проблему нестачі кадрів. Але ми також розуміємо, що у нас є велика проблема на рівні багатьох громад, коли внаслідок переміщення значної кількості внутрішньо переміщених осіб в ці громади та інфраструктура соціальна, яка є в цих громадах, вона не може задовольнити, впоратися і там якісно відповісти на ту кількість потреби в наданні соціальних послуг, соціальної підтримки, яка виникає внаслідок такого переміщення.

І на цьому перейду тоді до ключового питання, яке ви поставили, - це допомога внутрішньо переміщеним особам. Знову-таки політику щодо внутрішньо переміщених осіб формує Міністерство реінтеграції, віцепрем'єрка Ірина Верещук, але ми активно взаємодіємо з Мінре по питанню формування політики і намагаємося бути з усією урядовою командою справді командою і мати єдині підходи.

У нас сьогодні для внутрішньо переміщених... Офіційна статистика: 4,9 мільйона офіційно зареєстрованих ВПО в країні, з них 2,5 мільйона внутрішньо переміщених осіб отримують на сьогодні допомогу на проживання. Це найбільша когорта в цілому по країні по всіх програмах соціальної підтримки, не враховуючи пенсію, у нас приблизно 9,5 мільйона отримувачів, і 2,5 мільйона – це, власне, ВПО. При цьому потрібно дуже чітко усвідомлювати, що коли ми говоримо про родину внутрішньо переміщених осіб, то досить часто допомога на проживання для ВПО – це

лише одна з допомог, які така родина може отримувати. Тому що паралельно родина може отримувати, наприклад, допомогу малозабезпеченим або допомогу самотніми матерями на виховання дітей, або допомогу багатодітним, майже завжди така родина також отримує житлово-комунальні субсидії чи пільги. Тому, коли ми говоримо про обсяг фінансової підтримки від держави для внутрішньо переміщених осіб, нам потрібно дивитися не окрему допомогу, а сукупність фінансових виплат, які ми на таку родину внутрішньо переміщених осіб здійснюємо.

Тим не менше, що відбувається з точки зору регулювання і які зараз є напрями діяльності урядової команди. Справді, влітку цього року ми суттєво передивилися норми регулювання по виплаті допомоги для внутрішньо переміщених осіб. Це було зумовлено низкою чинників.

Перший чинник – це те, що коли програма допомоги для ВПО в березні 2022 року запроваджувалась, це були перші тижні після початку повномасштабної війни, ніхто не знав тривалість війни, масштаб воєнних дій і насправді ніхто не знав, не думав, що у нас війна затягнеться так надовго. Тому сама програма допомоги для внутрішньо переміщених осіб фактично не містила ніяких строків. І одна справа, коли мова йде про виплату допомоги протягом трьох, чотирьох, п'яти місяців, року, а інша справа, коли у нас строк завершення виплати допомоги був визначений як після завершення військового стану, і ми розуміємо, що дата завершення військового стану на сьогодні в країні не визначена, а при цьому у нас питання допомоги, обсяг допомоги для внутрішньо переміщених осіб є другою після пенсійних виплат програмою Мінсоцполітики за розміром.

Нагадаю, в бюджеті на поточний рік в нас планувалося виплати для ВПО на рівні 57 мільярдів гривень, але вже починаючи буквально з лютого, ми побачили, що кількість внутрішньо переміщених осіб, які отримують виплати, суттєво постійно зростає, темпи приросту у нас становили приблизно 70-90 тисяч осіб на місяць. І вже в I кварталі 2023 року ми побачили, що при там середньомісячному обсягу видатків, запланованому в

бюджеті в розмірі 4,9 мільярда гривень, фактично середньомісячний розмір у нас становив 6,2 мільярда гривень, тобто різниця в 1,3 мільярда гривень на місяць.

Це стало суттєвою проблемою, оскільки фактично кожного місяця в ручному режимі, поки не було внесено зміни до Закону про держбюджет, ми з Міністерством фінансів вишукували кошти, фактично часто ми були змушені пріоритезувати видатки на виплати для внутрішньо переміщених осіб порівняно з іншими видатками. Через це у нас деякі категорії громадян інколи вчасно не отримували інші види допомоги, тобто проблема була насправді суттєвою.

І саме через це, я думаю, ви сьогодні і робили, ну, у вас прозвучала, Михайло Михайлович, теза про те, що люди жаліються на затримання виплат, оскільки ми працювали в суперкризовій ситуації, станом на серпень у нас нестача коштів була 16 мільярдів гривень. І у вересні, коли депутати голосували досить довго про зміни в Закон про держбюджет на 2023 рік, у нас була ситуація, коли ми розуміли, що вересень ми ще покриємо, в жовтні ми вже не зможемо нікому взагалі заплатити цю допомогу.

При цьому я б хотіла звернути увагу... Дякувати народним депутатам, Міністерству фінансів, було врешті-решт ухвалено зміни до Закону про держбюджет на 2023 рік, додаткові 16 мільярдів гривень було виділено. Це дозволяє нам повністю закрити видатки на виплати внутрішньо переміщеним особам до кінця цього року. І зараз ми вийшли на ритмічне фінансування. Вчора підписали, у нас два періоди, коли ми оплачуємо, це 15 і 28 числа кожного місяця, ми здійснюємо оплату без будь-яких затримок. Вчора за результатами наданих реєстрів за регіонами підписали платіжку на Державне казначейство (чи позавчора, вчора), і кошти вже мають бути сплановані казною на регіони.

Але дуже важливим в даному випадку озвучити кілька тез. Перша і одна з ключових – це те, що на сьогодні всі соціальні виплати, в тому числі чи передусім допомога на проживання внутрішньо переміщених осіб, у нас

фінансується за рахунок коштів міжнародних партнерів. Тобто це не власні кошти держави і це навіть здебільшого не грантові кошти, це позики. Позики, які ми беремо під пільгові умови, але ми беремо ці позики для того, щоб сьогодні допомагати нашій державі, але ми всі ці позики як країна будемо повертати в майбутньому. І ключове – це те, що для того, щоб отримувати ці позики, у нас є великий перелік вимог з боку наших міжнародних партнерів. Тобто ці гроші даються з урахуванням того, що ми маємо повністю прозвітувати про кожну гривню, а також з вимогою, що ці виплати мають бути адресними, адресними, тобто мають мати чіткі вимоги щодо того, хто отримує ці гроші, не мають отримувати люди, які не потребують фінансової підтримки від держави.

І в нас це постійний процес, фактично весь цей рік ми працюємо паралельно з п'ятьма аудиторськими міжнародними компаніями, які перевіряють буквально там кожного отримувача, чи справді ця людина мала право на отримання такої виплати. Тобто дуже високі вимоги від міжнародних партнерів. З урахуванням цього, з урахуванням того, що у нас очевидно були фінансові проблеми з фінансуванням цієї виплати в поточному році, ми ще в березні поточного року почали напрацьовувати змістовні зміни до регулювання виплат для ВПО і працювали над цими змінами протягом 4-х місяців спільно з дуже широким колом громадських організацій. І зміни, які були ухвалені урядом в середині липня, і вони з 1 серпня вступили в силу, вони фактично стосувалися кількох речей.

Перше питання, перша зміна - це те, що допомога відтепер надається строково, тобто на 6 місяців з правом перепродовження ще на 6 місяців, якщо родина відповідає кільком умовам.

Друге. Це те, що допомога не надається особам, які не є внутрішньо переміщеними, тобто проживають за кордоном, тому що як виявили, показали результати перевірки, яка проведена була Міністерством фінансів, в нас 140 тисяч осіб, які отримували допомогу для ВПО, вони на постійній основі проживали за кордоном. Але вони, проживаючи за кордоном, вже не є

внутрішньо переміщеними особами, вони не підпадають під дію Закону про внутрішньо переміщених осіб і відповідно не мали права на таку виплату.

Третє. Це вимога до майнового стану. При виплаті допомоги для ВПО було запроваджено загальні наскрізні критерії до майнового стану, які використовуються в усіх інших програмах соціальної підтримки України. По цих вимогах було дуже багато дискусій з громадськістю, з народними депутатами. Але я б хотіла просто навести кілька прикладів, що от нещодавно, ну нещодавно одна з перевірок показала, що людина 22 липня поклала на депозит 15 мільйонів гривень, 30 липня звернулася по призначення допомоги для внутрішньо переміщених осіб. Тобто у нас були в тому числі і такі випадки.

І тому запровадження майнових критеріїв, воно було важливим для того, щоб спрямувати достатньо обмежений фінансовий ресурс країни для допомоги саме тим громадянам, які її потребують. Але, звичайно, ми розуміємо, і це ключова теза, що лише грошима ситуацію, коли людина, родина втратила своє майно, була змушена переміститися в іншу громаду, грошима самими ми цю проблему не виправимо.

Тому ми напрацьовуємо спільно з Мінреінтеграції, з Державною службою праці, я думаю, що Юля Жовтяк пізніше про це (Державний центр зайнятості), Юля Жовтяк, мабуть, про це детальніше потім розповість, ми поставили за мету, і це є загальна мета щодо внутрішньо переміщених осіб, ми маємо зробити все, що ми можемо, спільно зусиллями уряду, місцевих органів влади для того, щоб допомогти інтеграції внутрішньо переміщених осіб в приймаючі громади.

І тому для цього, виходячи із загальної такої потреби, логіки, є кілька важливих передумов для такої інтеграції. Перша – це питання забезпечення індивідуальним житлом. Ми не говоримо про власне. Звичайно, що метою уряду є допомогти максимальній кількості громадян отримати житло саме у власність. І тут є низка інструментаріїв, є інструменти, за які може краще розповісти Міністерство розвитку громад і територій. Це в тому числі і

компенсація за зруйноване житло. Є інструменти Міністерства економіки по забезпеченню пільговим кредитуванням. Ми також почали спільно з Радою Європи і Міністерством розвитку громад і територій напрацьовувати моделі соціального житла. У нас вже є кілька ідей. Соціальне житло – це коли держава компенсує оренду для родини, для того щоб родина фактично могла проживати в житлі, несучи чи дуже маленький, чи взагалі не сплачуючи за це житло. Напрацювання такого інструментарію, звичайно, потребує часу, частина з них вже є по соцжитлу, зараз працюємо і над законодавчими змінами, і над механікою того, як цей інструмент реалізувати.

Другий напрямок дуже важливий для інтеграції внутрішньо переміщених осіб – це працевлаштування. На жаль, була проблема, яка спостерігалась, – я думаю, також пані Жовтяк детальніше про неї розповість, – коли ми бачили досить низькі рівні працевлаштування внутрішньо переміщених осіб. Водночас було дуже багато запитів від громад щодо того, що вони не можуть знайти кадри для закриття дефіцитних вакансій, наявних вакансій. І тому нам потрібно й одне із завдань політики – це забезпечити меседж, так, взаємодію тих людей, яким потрібна допомога у працевлаштуванні, і тих роботодавців, у яких є попит на робочу силу.

Як це зробити? Принаймні щодо держави і роботодавці побачили тих людей, які шукають роботу. Тому нещодавніми змінами до постанови, яка регулює виплати допомоги для ВПО, ми додали додаткову норму, що ми призначаємо родині внутрішньо переміщених осіб допомогу, але ми просимо, якщо є в цій родині непрацюючі особи працездатного віку, протягом трьох місяців після призначення допомоги стати на облік як безробітні, якщо вони не працюють і в них немає опцій, куди працевлаштуватися. Або якщо вони є внутрішньо... фізичними особами – підприємцями, наприклад, чи хочуть зареєструватися, відкрити свій бізнес, звернутися, наприклад, по грантові програми, які має Міністерство економіки; або якщо вони працюють, тоді ми самі це побачимо в нашому реєстрі застрахованих осіб.

Тобто нам дуже важливо, щоби ті люди, які не працюють, принаймні почали взаємодію з державою з точки зору пошуку роботи. Ми розуміємо, що однією з важливих проблем є те, що може не відповідати компетенція, яка є в пошукувача, тим потребам, які на ринку праці в цьому регіоні. Але для цього є програми перенавчання. І нам потрібно бачити людей, які не можуть знайти роботу для того, щоб спрямувати їх на ці потреби перенавчання.

І нарешті третій такий великий компонент, який необхідний для того, щоб родина справді могла інтегруватися на новому місці, - це компонент соціальних послуг. Про які послуги передусім ми говоримо? Звичайно це, умовно, я їх називаю для себе "м'які послуги", такі як консультування, інформування, психологічна підтримка. Але є дуже дефіцитні послуги – це послуги з догляду за членами родини, які потребують такого догляду. Оскільки ми розуміємо, що якщо в родині є особа, наприклад, яка є малорухлива, чи якщо є дитина маленька, а родина є внутрішньо переміщеною особою в Харкові, то мати не зможе піти працювати, оскільки за цією дитиною ніхто не зможе доглядати.

Тому для того, щоб забезпечити ось такі критично важливі соціальні послуги, ми працюємо за кількома напрямками. По-перше, ми вже розробили проект постанови, який вносить зміни в програму, державну програму урядову "Муніципальна няня". Ми розуміємо, що ті родини в прифронтовій області – це Харківська, Запорізька, Херсонська, Дніпропетровська, Донецька – в них заклади освіти працюють, якщо шкільної освіти, то працюють виключно в форматі онлайн, а якщо це дошкільна освіта, то взагалі не працюють. Тому ми зараз будемо розширювати програму "Муніципальна няня" на всіх жінок, які хочуть працювати, але не можуть через те, що їм потрібно доглядати за своїми дітьми. І "Муніципальна няня" буде розширена не тільки там на дітей з інвалідністю, а в цілому на всіх дітей віком до шести років, якщо за ними немає кому доглядати, саме для того, щоб жінка змогла повернутися на... і отримати власне джерело доходу.

Другий важливий напрям – це допомога в догляді за особами похилого віку, особи з інвалідністю, які також часто унеможлиблюють, наявність такої особи, необхідність догляду для неї, унеможлиблює часто для людини працевлаштування. З цією метою ми зараз заклали в бюджет на 24-й рік додаткове фінансування на розвиток доглядових послуг для внутрішньо переміщених осіб – це близько 360 мільйонів гривень, які ми будемо використовувати для підтримки місцевих громад і співфінансування послуг з догляду за такими особами. Знову-таки з метою, щоб дорослі працездатні люди в родині внутрішньо переміщеної особи, щоб вони могли працевлаштовуватися, а держава брала на себе турботу про їхніх рідних, яким потрібні доглядові послуги.

Ми розуміємо, що низка з цих інструментів, вона не запрацює терміново, тому зараз ми обговорюємо можливість, у нас зараз програма побудована таким чином, що ті громадяни, які отримали виплати для ВПО до серпня 23-го року, для них виплати продовжуються до кінця січня 24-го року. Але ми будемо продовжувати фінансування не для всіх, але для всіх тих категорій, які справді не можуть працевлаштуватися і не можуть зараз пробути без державної підтримки. Ми проговорили і з Міністерством реінтеграції, і з Міністерством фінансів, що будемо для них продовжувати цю програму по внутрішньо переміщеним, але долучати туди, поєднувати виплату з послугою для того, щоб максимально допомогти родині інтегруватися в нову громаду.

Окрема ремарка, Михайле Михайловичу, у вас була з приводу допомоги ВПО військовослужбовцям. Насправді ми дуже дотично працюємо з цією темою, але що ми зробили? Ми бачимо, і в нас була норма, що, наприклад, якщо людина внутрішньо переміщена особа, але не проживає за місцем реєстрації як внутрішньо переміщеної особи, то це дає нам право зняти з такої людини витрати. Але коли ми з Нацсоцслужбою почали працювати по цьому питанню, я вдячна Василю Луцику, який сам підняв це питання для того, щоб ми знайшли відповідь. Це те, що, наприклад,

внутрішньо переміщена особа була мобілізована і зараз знаходиться на фронті. Ми внесли зміну в постанову, щоб в такому випадку ми не припиняємо виплати, тобто не перебування ВПО на своєму місті, задекларованому місці внутрішньо переміщеною особою, що ми не будемо здійснювати, умовно, ніяких санкцій.

Таким чином, ключове – це те, що допомога для внутрішньо переміщених осіб є буквально в абсолютному пріоритеті з точки зору роботи Міністерства соціальної політики, і я думаю, що колег з інших міністерств. Ця допомога є складною, і наше завдання зробити так, що ми не просто платимо якийсь період час, нічого не допомагаючи, ніяким чином не допомагаючи людині, а ми інтегруємо всі різні інструменти допомоги внутрішньо переміщеній особі, щоб інтегрувати її на нове місце проживання, знайти роботу, знайти можливості для забезпечення гідним житлом і взяти на себе турботу про тих членів родини, про яких потрібно турбуватися.

Я думаю, що це ключове те, що важливо було сказати. Якщо будуть питання додаткові, зауваження, коментарі, то буду рада обговорювати.

Дуже дякую за увагу.

ГОЛОВУЮЧИЙ. Дякую, пані Наталіє.

Я підтверджую, що міністерство стосовно виплат внутрішньо переміщеним особам працювало в непростих умовах. І я дякую вам особисто, знаю, наскільки оперативно вживалися заходи і спільними зусиллями уже в жовтні вдалося стабілізувати виплати.

Стосовно позбавлення допомоги тим, хто перебуває за межами держави. Де-юре це так, бо вони не є внутрішньо переміщеними особами, але ми як Верховна Рада і уряд маємо думати над тим, як цих людей стимулювати щодо повернення до нас в державу. Це також є надзвичайно важливо, але це завдання всієї влади.

Ви ще хотіли доповнити? Коротко, будь ласка, пані Дарія.

МАРЧАК Д.М. Да, я дуже коротко хотіла з приводу тих громадян, які проживають зараз за кордоном. Ми паралельно як міністерство, відповідальне відповідно до положення за розвиток демографічної політики, ми зараз готуємо демографічну стратегію, в якій одне з питань це в тому числі робота з нашими вимушеними мігрантами, але не тільки вимушеними, але і тими, хто виїхав раніше, і закордонними українцями. І якраз інструментарій, який ми зараз розробляємо всередині, – це допомога, така комплексна підтримка міждисциплінарна для реінтеграції людини в громаду. Це є один з інструментів, який в майбутньому нам також допоможе, і тих, людей, які будуть повертатися з-за кордону, підтримувати на періоді їхнього занурення в Україну. І це насправді відповідає найкращим міжнародним практикам по підтримці і по стимулювання притоку мігрантів з-за кордону. Має бути система підтримки супроводу людини, яка приїхала в громаду, допомогти їй в цю громаду інтегруватися.

Дякую.

ГОЛОВУЮЧИЙ. Погоджуюсь з вами, це тема окремої розмови, але це глибинна проблема. І тут має уряд спільно і Верховна рада працювати над програмою. І хто його буде виконувати? В цілому уряд. Мені видається, що має бути конкретна окрема структурна одиниця, яка буде відповідати за цю проблему, бо це насправді є непросте питання.

І на завершення, пані Дар'я, ви вірно сказали з самого початку щодо підтримки працівників соціальної сфери. Але це вже завдання міністра на політичному рівні вирішити щодо підвищення заробітної плати. Я погоджуюсь, що за такі мізерні кошти фахівців втримати дуже складно. Не дивлячись, що це неактуальне зараз питання, чи не є настільки воно, сприйняття суспільства, але це не державні службовці, це служба сервісна, але яка діє від імені держави, тут потрібно дбати про їхнє забезпечення. І прізвище міністра завжди входить або в позитиві, якщо людям підвищують

зарплату і підвищують авторитет, і якщо навпаки. Я думаю, що пані Жолнович також мала б про це дбати. Дякую.

Я із задоволенням запрошую до слова Лубінця Дмитра Валерійовича – Уповноваженого Верховної Ради України з прав людини. Будь ласка, пане Дмитре.

ЛУБІНЕЦЬ Д.В. Доброго дня, Михайле Михайловичу! Доброго дня, шановні колеги, шановні колежанки! Я в першу чергу хотів би подякувати за ініціативу проведення комітетських слухань, які є вкрай важливими, і дякую за запрошення особисто прийняти участь в цих комітетських слуханнях.

У мене одним з дев'яти стержневих напрямків моєї діяльності є моніторинг дотримання соціальних та економічних прав. За цей напрямок у мене відповідає моя представниця – Колобродова Олена Володимирівна. Також окремий у мене напрямок – це захист осіб, постраждалих внаслідок збройної агресії проти нашої держави. Це якраз в першу чергу внутрішньо переміщені особи. За цей напрямок відповідає представниця Алтуніна Ольга Миколаївна. Також у мене побудована робота, коли в кожному регіоні є мій представник. Також сьогодні присутній представник в Черкаській області Максим Петрович Тептюк. Мені дуже приємно, що цей захід відбувається в регіоні.

Щодо звернень. В цьому році я отримав 81 тисячу звернень громадян, з яких 5 тисяч – це порушення прав в соціальному захисті. А також більше п'яти, практично 6 тисяч звернень – це порушення прав якраз внутрішньо переміщених осіб. Я дуже уважно послухав попередню виступаючу. Скажу відверто, що у мене не така райдужна картина, як у представниці Міністерства соціальної політики. Я розпочну щодо ситуації з внутрішньо переміщеними особами.

Ми продовжуємо, я продовжую отримувати звернення щодо затримки виплат на соціальну допомогу ВПО. Да, ми розуміємо, що ті умови, в яких перебувала наша держава в 2022 році, потребували термінових рішень,

термінового виділення коштів на соціальну допомогу. Мені здається, що під кінець 2023 року вся державна система повинна працювати, ну, вже ідеально і таких взагалі звернень не повинно бути.

Щодо загальної ситуації з внутрішньо переміщеними особами, станом на зараз у нас офіційно зареєстровано більше, ніж 4,9 мільйона громадян України зі статусом ВПО. За нашою інформацією, яку озвучували якраз представники Мінсоц і представники Міністерства реінтеграції, на даний момент отримують допомогу більше, ніж 2,6 мільйона ВПО.

Також озвучена інформація, що після січня 2024 року, отримувачів залишиться 90 тисяч, ну, приблизно 90 тисяч. На наш погляд, такий підхід, коли масово буде скорочення громадян України зі статусом ВПО, які не будуть отримувати соціальну допомогу від держави, викличе соціальний резонанс. І ми розуміємо, ми підтримуємо, наприклад, позицію, що ті громадяни, які знаходяться за кордоном, не можуть отримувати допомогу від держави на тій підставі, що вони в цей же час отримують фінансову допомогу з боку інших держав, тобто тут все абсолютно логічно.

Водночас ми не підтримуємо підхід, коли не будуть отримувати допомогу ВПО ті громадяни України, які мають на своїх рахунках суму, яка перевищує 100 тисяч гривень і навіть приведений приклад, що отримали на рахунок 15 мільйонів гривень. Так, отримали, я вам навіть можу сказати, що, не знаючи ситуацію цієї сім'ї, але 15 мільйонів отримала сім'я, чий рідний або рідна загинули. І вони 15 мільйонів, згідно порядку виплати цієї допомоги, повинні відкрити рахунок і отримати ці кошти. А також я вам скажу, що всі сім'ї, яких дуже багато з числа ВПО, чий рідні зараз перебувають в полоні, вони теж не будуть отримувати таку допомогу, бо наша держава, і це була абсолютно правильна позиція, тому й підтримуємо, ми прирівняли, що поки знаходиться рідний або рідна в полоні або вважається такою, що особа зникла за особливими обставинами, отримує повністю заробітну плату військовослужбовця, що складається не менше ніж

20 тисяч гривень, а також так названі бойові. Це 100 тисяч гривень за кожен місяць.

Так от, всі, хто зараз воює, сім'ї тих, хто воює, хто знаходиться в полоні, або тих, хто вважається зниклим безвісти за особливих обставин, будуть позбавлені цього статусу ВПО і будуть позбавлені цієї допомоги. Нам вважається, мені особисто вважається, що такий підхід точно буде розцінений негативно з боку як військовослужбовців, так і з боку нас, держави. Я направив окремо рекомендацію на Мінсоц, щоб це питання було врегульовано. Так, я розумію, що ми не можемо плутати статус ВПО з іншими статусами, що якщо вже по одній програмі там відбувається допомога, то можна, на думку, українського уряду, переставати фінансово допомагати по інших програмах, як це, до речі, буде зроблено і по пенсіонерах. Але, знову ж таки, на мій погляд, це хибна позиція і я окремо направив рекомендацію на Мінсоц це врегулювати.

Також щодо питання по Мінсоц. Нами встановлено, що Міністерство соціалітики своєчасно не закупило для структурних підрозділів з питань соціального захисту населення бланки посвідчень осіб з інвалідністю. Загальна потреба у бланках посвідчень осіб з інвалідністю кінця 23-го року становить 107 тисяч 315, закуплено 64 тисячі 100 одиниць бланків, що не покриває фактичної потреби, і як результат, я отримую звернення громадян про наявність проблеми з бланками з числа осіб з інвалідністю, в тому числі з Черкаської області. Відповідні рекомендації також були направлені.

Наступне питання – це питання, на яке я хотів би звернути увагу, стосується отримання соціальних послуг в громадах. До мене також протягом 23-го року надійшло більше ніж 500 повідомлень про порушення прав громадян на отримання компенсації за надання соціальних послуг. Це питання стало надзвичайно актуальним в умовах воєнного стану, коли рятуючись від бойових дій, люди переміщуються в межах країни до інших регіонів та обирають для проживання конкретну громаду. Моніторингом ми встановили, що не всі громади мають фінансову спроможність призначати

компенсацію фізичним особам за надання соціальних послуг на непрофесійній основі всім особам, які звертаються за її отриманням за новим місцем проживання. Знову ж таки, це абсолютно логічно, бо розрахований бюджет був на тих громадян, які постійно проживають цій громаді.

Наші рекомендації це можливо вирішити шляхом виділення субвенції з державного бюджету України місцевим бюджетам на такі цілі. Такі рекомендації мною надавались в Мінсоц, вони не були підтримані. Я думаю, що під час слухань буде можливість заслухати і представників громад, я думаю, що вони в тому числі будуть звертати на це увагу.

Наступне питання це питання безбар'єрності, в тому числі створення умов для безперешкодного доступу осіб з інвалідністю до об'єктів соціальної інфраструктури. Не буду дуже довго на цьому зупинятись, скажу так, що такі звернення до нас продовжують поступати, в тому числі з числа осіб з інвалідністю зі статусом ВПО щодо місць тимчасового проживання для ВПО. Це окреме питання, коли за нашою рекомендацією врешті український уряд в цьому році розробив і прийняв окрему постанову Кабміну з мінімальними стандартами на проживання ВПО в місцях тимчасового проживання. Зараз є питання щодо реєстру, включення таких місць в реєстри, які веде Міністерство з питань реінтеграції. Але знову ж таки прошу враховувати, щоб ті місця, які подаються в реєстр, обов'язково мали всі умови для осіб з інвалідністю.

І також окреме питання, яке щодня набуває все більшої актуальності, це забезпечення громадян реабілітаційними послугами. Ми здійснили в поточному році 14 моніторингових візитів з питань додержання прав людини і громадянина на реабілітацію в сфері охорони здоров'я та соціального захисту населення в різних регіонах України, перевірено 10 реабілітаційних закладів соціальної сфери та 13 закладів охорони здоров'я.

Зупинюсь на окремих питаннях. Це відсутня комплексність надання реабілітаційних послуг. Має місце розрізненість політики щодо надання реабілітаційних послуг у сфері охорони здоров'я та у сфері соціального

захисту. В зв'язку з цим хочу звернути увагу Міністерства соціальної політики України та Міністерства охорони здоров'я України на необхідності врегулювання на нормативному рівні питання забезпечення комплексного підходу до надання реабілітаційних послуг, у тому числі взаємодії між закладами охорони здоров'я та соціального захисту.

Викликає стурбованість, коли ми бачимо, що реабілітаційні заклади, що бувають у підпорядкуванні Мінсоцполітики, змінюють напрямок діяльності соціальної реабілітації на медичну реабілітацію, бо причиною такої ситуації є фінансова зацікавленість закладів, оскільки медична реабілітація фінансується програмою медичних гарантій за рахунок коштів державного бюджету. Внаслідок цього вбачаються ризики припинення надання комплексних реабілітаційних послуг, зокрема соціального спрямування, таких як трудова, професійна, соціальна, психолого-педагогічна реабілітація. На мій погляд, такі реабілітаційні послуги необхідні в умовах воєнного стану для повернення людей до звичайного життя.

Ви зверніть увагу, що у нас окреме питання, яке ми піднімаємо, це психологічна реабілітація, яку повинні проходити в тому числі наші герої і героїні, які повертаються з лінії фронту. А тепер підніміть статистику, скільки вакансій саме психологів в громадах саме через те, що просто немає достатнього фінансового ресурсу в громадах.

З урахуванням всіх питань ми надавали рекомендацію Мінсоцполітики, Міністерству охорони здоров'я України, органам місцевого самоврядування. Якщо треба, Михайле Михайловичу, я окремо ці рекомендації готовий направити на профільний комітет для врахування. Також ці важливі питання ми піднімали під час проведення всеукраїнської конференції, яка нещодавно була, 21 листопада поточного року.

Я дуже сподіваюся, що ті питання, які ми піднімаємо, вони будуть не просто, знаєте, сотрясаним повітря, а що їх, дійсно, будуть брати в роботу, враховувати і знову ж таки я через звернення громадян бачу як громадяни

реагують на ті чи інші зміни. На жаль, от по питаннях ВПО, які сьогодні окремо розглядаються, це вкрай чутлива тематика.

Ми розуміємо, в яких ми умовах живемо, не вистачає фінансової спроможності, але тим не менше ніхто від нас як від держави не забере основу функцію забезпечення всіх прав наших громадян. Тому як би важко нам не було – це треба робити або принаймні пояснювати. От знову ж таки неодноразово ми казали, що не вистачає фінансового ресурсу.

Заздалегідь проводьте інформаційну кампанію з громадянами України, з ВПО, з іншими вразливими категоріями, просто пояснюйте: коштів є тільки, там умовно, на пів року, на рік, будь ласка, враховуйте це в подальшому, знаходьте додаткову роботу, переїжджайте кудись, але заздалегідь громадяни України повинні бути повідомлені про зміни або умови отримання соціальної допомоги, або інших умов, які відбуваються в нашій державі.

Дуже вам дякую за увагу.

ГОЛОВУЮЧИЙ. Дякую насамперед вам, Дмитре Валерійовичу, за те, що знайшли час, знаючи вашу зайнятість, важлива ваша особиста участь у такому заході. Я попросив би, щоб справді ваші підлеглі скерували пропозиції в комітет, і ми обов'язково в рекомендаціях до виконавчої влади, до інших структур врахуємо без виключення всі, бо вони є актуальними і важливими. Дякую вам за те, що ця ділянка роботи, як ми зрозуміли, у вас у пріоритеті.

Я коротко, Даріє, хотів би вам дати відрефлексувати на ті зауваження, бо вони є суттєві. Дуже коротко. Будь ласка, Даріє Миколаївно.

МАРЧАК Д.М. Дякую, Михайле Михайловичу.

Насправді частина із цих зауважень стосуються не нас, а Міністерства реінтеграції, наприклад, по полонених.

По посвідченнях. Я б хотіла просто пояснити, що відбувається і чому у нас дефіцит посвідчень. Станом на початок цього року нам регіони довели потребу в посвідченнях на всі категорії осіб в розмірі 20 тисяч посвідчень. Вже до березня 2023 року кількість посвідчень зросла до 100 тисяч – запит від регіонів. Ключове посвідчення, яке запитується регіонами, це якраз посвідчення особи з інвалідністю. І я хочу звернути увагу, що посвідчення особи з інвалідністю дає підстави для виїзду людини за кордон. Тільки по Пенсійному фонду додаткова кількість осіб, які отримують пенсію по інвалідності, тобто прийшли за оформленням пенсії і отриманням посвідчення, це 150 тисяч осіб. Це без тих громадян, які прийшли за посвідченнями до Міністерства соціальної політики.

Ми протягом цього року двічі проводили додаткові тендери. Наша пропозиція була цифровізувати ці посвідчення і давати право на виїзд за кордон за результатами обміну даними між Державною прикордонною службою та Єдиною інформаційною системою соціальної сфери. Дане питання не було підтримано на Кабміні, дана пропозиція. Тому наразі ми можемо користуватися виключно паперовими посвідченнями.

Але я просто хотіла звернути увагу, що це не питання поганого планування з боку міністерства. Ми запланували ту суму, той обсяг, який до нас довели регіони. Коли регіони протягом трьох місяців збільшують кількість потреби в посвідченнях в п'ять разів, нам досить складно оперативного на це реагувати. Закупівля посвідчення – це тендер, і від моменту оголошення тендеру до моменту видачі нових посвідчень це приблизно п'ять місяців процедура. Тому це перша важлива теза.

Друге. По реабілітаційних закладах і тому, що вони хочуть отримувати медичні ліцензії. Насправді, наразі це одне з питань, по якому ми працюємо із закладами системи соціальної сфери. На сьогодні більшість закладів надавачів соціальних послуг, вони мають статус комунальної установи. Комунальна установа – це означає, що ми фінансуємо заклад за кошторисом, на заклад поширюються всі можливі обмеження, які є в державному секторі

чи в комунальному секторі з точки зору розмірів зарплат, з точки зору гнучкості ...*(Не чути)* фінансуванню. І це призводить до ситуації, коли... І ключове, це ми оплачуємо не послуги, які закладами даються, а оплачуємо фактично просто штат, персонал.

Тому тут була на зв'язку пані Тетяна Циба, з якою ми на робочих групах по законопроекті 9042-1 багато обговорювали це питання, цю проблематику. І загальний напрям реформування, який ми обговорили з усіма ОВА, з сотнями територіальних громад, - це переформатування системи надавачів, закладів - надавачів соціальних послуг від комунальних установ, які фінансуються за утримання, до комунальних некомерційних підприємств, які будуть мати набагато більше опцій. Ми будемо платити їм за надання соцпослуг у розрахунку: там вартість послуги на одну людину. А заклади зможуть диверсифікувати свої джерела фінансування.

І якраз ми стимулюємо заклади. І два санаторні заклади, які ми перетворили на КНП у підпорядкуванні Мінсоцполітики, ми якраз стимулюємо звертатися до різних джерел фінансування, в тому числі до МОЗ, і підключатися в програму медичних гарантій, щоби отримувати більше коштів, покращувати своє матеріальне забезпечення і мати можливість надавати кращу якість послуг.

Тому, можливо, це питання додатково треба дискутувати, але ми не бачимо ризиків того, що заклад буде надавати медичні послуги, не буде надавати соціальні. Якраз форма КНП дозволяє закладу, зазвичай, у багатьох закладів є також медична ліцензія, отримувати, наприклад, надавати певній категорії громадян медичні послуги, певній категорії громадян – соціальні послуги і не залежати від того, скільки коштів на утримання цієї установи є там в державному чи в місцевому бюджеті. Це ключове...

ГОЛОВУЮЧИЙ. Дякую, Даріє Миколаївно.

МАРЧАК Д.М. Дякую дуже.

ГОЛОВУЮЧИЙ. Дякуємо. Ми виходимо з графіка.

Ну, я вам скажу так, при всій повазі до вас, людині байдуже що ви там робите, які експерименти, людина потребує негайно отримати послугу. І за це нас найбільше критикують.

Стосовно посвідчень. Ганьба! Це, вибачте, проблема, яку мали би вирішити уряд. Не можете вирішити самі – дайте повноваження на місця і вони виготовлять це посвідчення. В кожній проблемі є прізвище, ім'я, по батькові. Верховна Рада наняла вас як менеджерів найвищого рівня, я маю на увазі Кабмін, це не стосується тільки вас. Будь ласка, виконуйте ці свої завдання. А людині байдуже, хто там не може провести тендер. Людина – особа з інвалідністю, держава зобов'язана їй вчасно надати не тільки статус, а, вибачте, посвідчення. Це не приймається.

Шановні колеги, я бачу, тут є бажання у декого виступити. Ми надамо всім обов'язково після того, коли ми пройдемо заплановані виступи, бо ми насправді вибиваємося з графіку.

_____. Михайле Михайловичу, вибачте, одну репліку можна?

ГОЛОВУЮЧИЙ. Так.

_____. Михайле Михайловичу, а можемо доповнити рекомендації комітету: Міністерству соціальної політики України невідкладно вирішити питання забезпечення органів соціального захисту бланками, посвідченнями для осіб з інвалідністю? Ну, це було б логічно.

ГОЛОВУЮЧИЙ. Я погоджуюся з вами, колего. Я думаю, що ми доповнимо: Кабінету Міністрів. А Кабінет Міністрів нехай вже розбирається, хто там буде виконувати це. Дякую.

_____. Дякую, Михайле Михайловичу.

ГОЛОВУЮЧИЙ. Тарасенко Тарас Петрович, будь ласка, колего. Вибачте за затримку. Я знаю, що у вас були інші плани. Ви вже мали виступати згідно графіку, але є надзвичайно така дискусія принципова.

Будь ласка, народний депутат України, член Комітету з питань соціальної політики, захисту прав ветеранів Тарасенко Тарас Петрович. Будь ласка.

ТАРАСЕНКО Т.П. Доброго дня! Дякую за те, що запросили до дискусії. І хотів би ще раз озвучити для всіх нас саму тему нашої програми слухань у комітеті: це "Забезпечення конституційних прав і свобод громадян України підрозділами соціального захисту населення в регіонах".

На жаль, я від Міністерства соціальної політики не почув саме, як здійснюється це забезпечення в регіонах. Тому що нещодавно ми були на спільному форумі в Хмельницькому, там, де виступала міністр соціальної політики Оксана Іванівна, презентувала соціальні послуги. І основне, що сказала, ми в своєму посилі із теми також з нею співпадаємо, що соціальні послуги – це саме послуги, а Мінсоц – це не бухгалтерія. А якщо я приїжджаю в будь-який регіон, то фактично соціальних послуг я там не бачу. Там в основному іде розмова (і те, про що ми сьогодні чули від заступника міністра) про виплати. Виплати – це важливо. Але формування саме соціальних послуг – це інший посил про те, про що потрібно говорити. Були озвучені питання соціальних послуг: паліативної, "муніципальної няні", щодо послуг ВПО. Але мені не хватило будь-якої аналітики, яка б підтверджувала ефективність по регіонах. Тобто немає ні програм, видно як складено, в яких регіонах, що відбувається, в яких послуги краще надаються, де є просадка, які регіони краще, які гірші. Тобто давайте ми будемо говорити все-таки про побудову ефективних систем. Тому що, дійсно, є пілотні проекти, які

запроваджені, їхню ефективність ще важко порахувати. Але є проекти, про які вже можна говорити, про програми, які потрібно говорити, зокрема про паліативну допомогу – це соціальна послуга. Тут я нічого не почув про те, яким чином ви співпрацюєте з Мінветеранів, яким чином співпрацюєте з військовими госпіталями. Тому що зараз проблема в догляді за пораненими військовими, вона просто шалена.

Те, що ви говорили багато про ВПО, це дуже добре. Але питання ВПО, я тут підтримую пана Лубінця в тому, що ми повинні комунікувати і розробити чітку стратегію, щоб при відміні статусу ВПО і відміні виплат ми не втратили людей і не створили собі відповідний колапс. Це зовсім ефективно потрібно спрацювати і спланувати ці всі заходи, тому що я входжу в міжфракційне об'єднання "ВПО України", ми багато з колегами їздимо по Україні, спілкуємося з внутрішньо переміщеними особами. Вони всі чудово розуміють проблему, що статус ВПО не може бути вічним. Я особисто говорю всім на зустрічах, що за рік цей статус повинен бути закінчений. Це також повинно комунікуватись і від Міністерства соціальної політики.

Отже, основний посил для всіх учасників, які і подалі будуть виступати. Давайте більше предметних проблем, які ми можемо вирішувати на нашому комітеті, наприклад, останнє питання щодо закладів Міністерства соціальної політики. Я не можу погодитись з твердженням щодо питання ефективності надання соціальних послуг і реабілітації. Приклад є, той же заклад "Галичина", який зараз на пакетах НСЗУ, але там перебувають зараз близько 260 осіб ампутантів. Але фінансування НСЗУ забезпечує тільки 130 осіб, тобто інші фінансуються з донорських джерел або з благодійних фондів. Міністерство соціальної політики в даному випадку, як ви сказали... підприємства Міністерства соціальної політики можуть шукати додаткові заходи фінансування. Проте я вважаю, що в даному випадку у нас повинна бути чітка позиція і чітка політика для того, щоб підприємства державної форми власності не шукали благодійних фондів, окремі джерела

фінансування. Давайте це все збалансуємо і будемо приймати рішення практичні, які будуть допомагати людям.

Дякую.

ГОЛОВУЮЧИЙ. Дякую, пане Тарасе, за конкретні пропозиції, за вашу позицію.

До слова запрошується Павловський Андрій Броніславович – виконуючий обов'язки Державного секретаря, начальник Управління міжнародного співробітництва Міністерства у справах ветеранів України. Будь ласка, пане Андрію.

ПАВЛОВСЬКИЙ А.Б. Вітаю, пане Михайле! Вітаю шановних присутніх! Дійсно, тематика, яка у нас сьогодні піднімається, вона дуже серйозна і болюча для держави. Міністерство у справах ветеранів теж має дотичність до цієї тематики, у нас є специфічна категорія АТО, ВПО, тобто ветерани, які одночасно і ВПО. Чому вона специфічна, тому що фактично маємо ситуацію, коли у людини за статусами найбільша в теорії ...*(Не чути)* преференція, а на практиці найбільше проблем, які дійсно треба вирішувати, інколи дуже комплексно.

Загалом в цьому питанні Міністерство у справах ветеранів мають декілька різноманітних постанов, які вирішують житлові питання. В середньому по категорії, про яку я зараз кажу, у нас є порядок та умови надання субвенцій з державного бюджету місцевим бюджетам на виплату грошової компенсації за належні для отримання жилі приміщення для внутрішньо переміщених осіб, які захищали незалежність, суверенітет та територіальну цілісність України. Це Постанова Кабміну 280, яка діє з 2018 року. У цьому році за відповідною бюджетною програмою нам було передбачено трошки більше 3 мільярдів 260 мільйонів. Наразі вже до своїх кінцевих отримувачів дійшли 3 мільярди 40 мільйонів, 217 осіб вже отримали компенсацію за житло і мають можливість цим скористатися.

Взагалі слід зазначити один аспект. Чому ця проблема досить глобальна? Держава виділяє кошти, і на перший погляд досить великі. Однак насправді житло – це дуже дорога річ. І коли доходить до практики і купується житло, що ми маємо в результаті? Людей дуже багато. І насправді, якщо поплюсувати всі категорії усіх міністерств, то мова, безперечно, йтиме про тисячі. На практиці купується або компенсується декілька сотень квартир за рік у кращому випадку, і ми стикаємося з тим, що, звісно, ця черга рухається дуже повільно. Проблем багато, незадоволень багато, підключаються громадські організації. Ну, загалом, я думаю, всі присутні так чи інакше мали справу з цими питаннями і знають, як це відбувається на практиці. І, звісно, тут головне питання полягає в тому, що можна зробити для того, щоб прискорити цю можливість надавати людям житло або компенсувати їм його вартість.

Звісно, ми стикаємося з тим, що зараз ситуація має три складові. Загалом давно вже в експертному середовищі йде мова про те, що за нормативною базою Україна – це дуже соціально орієнтована держава. Це викликало деякі проблеми і раніше. В умовах війни ця проблема стала дуже гострою. Чому? Тому що доходи бюджету об'єктивно впали. У нас є певна теж об'єктивна залежність від зовнішньої і фінансової підтримки. У нас є дуже багато витрат і видатків на воєнний сектор, який все одно пріоритетний. При цьому у нас є підвищені соціальні зобов'язання, у нас є люди, які потребують допомоги і підтримки, а коштів на це все не вистачає. І відповідно питання до цього максимум своєї гостроти, коли в умовах війни люди, тим паче ветерани, вони однозначно повинні бути захищені і вони однозначно повинні розуміти, що вони та їх родина отримали від держави всю належну підтримку, яка може бути. А як це вирішити в умовах обмеженого бюджету, питання досить складне.

До речі, не можу не згадати деякі слова пані Дарії Марчак, дуже слушно вона зазначила. У нас теж дуже високий коефіцієнт виконання самої бюджетної програми розподілу коштів, 97 відсотків, наскільки я пам'ятаю,

наразі. І за це хочеться теж подякувати Міністерству фінансів та Державній казначейській службі. Дійсно, дуже гарна і комплексна робота, щоб все оперативно перерахувалося і люди отримали свої ресурси. Також Мінветеранів, якщо є, наприклад, певне невиконання за іншими програмами, залишається якийсь залишок коштів, ми завжди стараємося в першу чергу перерозподілити їх саме на цю програму по житлу, розуміючи її гостроту, важливість і значення. Водночас наразі ми розглядаємо два перспективних підходи, які можуть допомогти цьому питанню.

По-перше, ми розраховуємо, що певний поштовх загалом, в тому числі соціально-матеріальний, вітається в законопроекті про ветеранське підприємництво, тому що в будь-якому випадку це мова в тому числі і про спроможність ветеранів як таких. З іншого боку, ми також зараз серйозно обговорюємо зазначене питання з міжнародними донорами, тому що, погоджуючись із зауваженнями, що в будь-якому випадку це повинна забезпечити держава, скоріше за все, певний час без часткової донорської допомоги в цій історії не обійдеться. Тому наразі ми пропрацюємо варіанти і можливості як саме і на яких умовах донори нам можуть допомогти. Звісно, нас цікавлять або грантові програми, або програми міжнародної технічної допомоги, вони можуть реалізовуватися як з міністерством, як і з регіонами на місцях.

Взагалі слід зазначити, справедливості ради, що зараз багато активних громад, багато активних міст, які абсолютно не сидять, вони звертаються, вони пропонують, вони самі шукають різноманітні гранти, різноманітні програми фінансування. І це дуже добре, у нас стала проєктивна громадськість, яка сама долучається, і органи місцевого самоврядування дуже стараються вирішити проблеми в багатьох місцях. Це теж плюс.

Водночас проблема залишається одна. Якщо брати фінансування з бюджету і брати зобов'язання Мінветеранів у цьому сегменті, ми їх на цей рік практично виконали. Якщо брати реальну потребу, тут я погоджуюся із попередніми доповідачами, звісно, коштів не вистачає. Просто прийти в

державний бюджет і сказати: дайте більше. Я думаю, що зараз із цією ситуацією стикаються всі, коли майже по кожному сегменту приходять уповноважені особи і кажуть: було б непогано, щоб дали більше. Дійсно, всім потрібно, ресурси потрібні, ресурсів не вистачає.

Мінветеранів продовжує роботу в цьому напрямку, зокрема, на 2024 рік попередньо заплановано і передбачено видатків в обсязі 5,7 мільярда гривень. Я думаю, що ми їх використаємо однозначно максимально ефективно. Водночас це питання комплексне, тут треба попрацювати і уряду, і Верховній Раді, і донорам, і громадськості. Я думаю, що ми продовжимо розвивати роботу в цьому напрямку і знаходити оптимальні механізми комплексного вирішення проблеми з житлом внутрішньо переміщених осіб відповідно до наших компетенцій.

Дякую за увагу.

ГОЛОВУЮЧИЙ. Дякую, пане Андрію. Але завдання Міністерства у справах ветеранів не тільки відсоток використання коштів. Ми про це будемо говорити з міністром уже на найближчому засіданні комітету.

До слова запрошується Луцик Василь Васильович – Голова Національної соціальної сервісної служби. Шановні колеги, прошу дотримуватись регламенту, щоби ми дали можливість висловитись всім бажаним. Дякую.

ЛУЦИК В.В. Доброго дня, шановний Михайло Михайлович, доброго дня, колеги. Дякую за організацію цього заходу, дійсно ті питання, які піднімаються. Я постараюсь робити коротко, бо ми вибиваємось з регламенту.

Тому завдання Національної соціальної сервісної служби в першу чергу – це є забезпечення державного контролю у соціальній сфері стосовно здійснення соціальних виплат і соціальних послуг, і також, звичайно, захист прав дітей. Крім того, ми також забезпечуємо моніторинг і методичне забезпечення органів

місцевого самоврядування і місцевих органів влади щодо надання базових соціальних послуг і соціальної підтримки.

Коротко, я тоді почну з внутрішньо переміщених осіб, оскільки це був якраз той меседж, з якого Михайло Михайлович почав. Якщо розглянути це питання в двох аспектах, з одного боку ми здійснюємо забезпечення прав внутрішньо переміщених осіб стосовно того, що Дмитро Валерійович зазначав, до нього надходять теж звернення про несвоєчасність виплати або відповідно про надання довідки внутрішньо переміщеної особи. І якщо в 2022 році до нас надійшло тільки 10,5 тисячі таких звернень, то за фактично десять місяців цього року вже 14,5 тисячі таких звернень, за результатами яких тобто було нашими територіальними органами швидко і ефективно поновлено права цих осіб, тобто для своєчасної виплати цієї допомоги, своєчасного її призначення чи видачі довідки.

Крім того, з серпня ми почали здійснювати перевірки фактичного місця проживання внутрішньо переміщених осіб. І станом на 1 листопада ми провели вже 7 тисяч 200 таких перевірок. І за результатами цих перевірок було встановлено, що фактично 79 відсотків осіб, стосовно яких проводилися перевірки, вони не проживають за фактичним місцем проживання, що призвело в подальшому до того, що управліннями соцзахисту було припинено виплати на цій підставі на майже 6 мільйонів гривень.

Крім того, тобто якщо брати загалом наші контрольні заходи, то враховуючи те, що під час війни у нас планові заходи зупинені, тому ми проводимо тільки позапланові заходи контролю, тобто за зверненнями громадян, народних депутатів, правоохоронних органів, тобто тих підстав, які визначені в Постанові 1035 Кабінету Міністрів.

Фактично за десять місяців цього року ми провели 1 тисячу 228 таких перевірок, в ході яких було встановлено, зокрема, переоплати майже на 105 мільйонів гривень і недоплати на суму 22,7 мільйона гривень. Тобто таким чином за результатами цих контрольних заходів майже на 130 мільйонів

гривень було виявлено порушень під час здійснення соціальної допомоги і соціальної підтримки.

Основна проблема, яку ми бачимо в ході здійснення наших перевірок і саме ефективного забезпечення прав громадян, це те, що станом на сьогодні, статус Національної соціальної сервісної служби, він визначений постановою Кабінету Міністрів. І враховуючи це, у нас немає заходів реагування для того, щоб ми могли ефективно поновлювати права громадян і вживати заходи впливу до тих органів, які порушують саме права громадян у соціальній сфері.

Тому якраз це, скажемо, наша спільна робота і з Кабінетом Міністрів, і з Верховною Радою для того, щоб найближчим часом був ухвалений закон, тобто який би врегулював ці повноваження. І це якраз допоможе нам ефективно забезпечити права громадян як у соціальній сфері, так і відповідно ми реалізуємо політику в сфері протидії домашньому насильству, торгівлі людьми, якраз ці сфери під час війни, вони теж поставили дуже багато викликів якраз в частині належного надання соціальних послуг тим громадянам, які є жертвами зокрема і домашнього насильства, і гендерно зумовленого, і жертвами торгівлі людьми.

У мене коротко все, враховуючи ліміт часу.

ГОЛОВУЮЧИЙ. Дякую. Дякую, пане Василю, за дотримання регламенту і за конкретні пропозиції.

До слова запрошується Кравченко Наталія Миколаївна - Перший заступник голови Черкаської обласної військової адміністрації.

Пані Наталю, дякуємо вам, що ви зголосилися були прийняти нас, ми обов'язково приїдемо у ваш чудовий край.

Будь ласка, вам слово, пані Наталю.

КРАВЧЕНКО Н.М. Доброго дня, Михайле Михайловичу. Доброго дня, шановні учасники сьогоднішнього засідання.

Черкащина. Якщо ми говоримо про соціальний захист, то соціальний захист це не лише про внутрішньо переміщених осіб, а це про всі категорії і верстви населення. І ми коли ведемо і будуємо свою роботу, то ми намагаємось охопити відповідним супроводом і забезпеченням усі категорії населення.

Якщо ми говоримо про мережу бюджетних установ, які працюють в цій галузі, то це у нас 14 будинків-інтернатів, 55 центрів соціальних послуг, розгорнуто 31 стаціонарне відділення в 23-х громадах. І решта також невеликі центри, які надають відповідні послуги.

Якщо ми говоримо про взагалі, наприклад, мешканців, які проживають в територіальних центрах, то це у нас більше 800 осіб, з яких 288 осіб - це внутрішньо переміщені особи, тому що ми розуміємо, коли ми зустрічали і зустрічаємо мешканців з інших регіонів, ми бачимо ту відповідну категорію, яка потребує стороннього догляду. І тому ми намагаємось їх прилаштувати в наших територіальних центрах в стаціонарних відділеннях.

У наших інтернатних закладах на сьогодні проживає біля 2,5 тисячі підопічних, з них 392 особи – це внутрішньо переміщені особи, це будинки-інтернати. Якщо ми говоримо про проекти, які ми реалізуємо для того, щоб поліпшити надання рівня соціальних послуг, ми залучаємо до цього і вітчизняних, і міжнародних партнерів. На сьогодні у нас в області реалізовується, наприклад, такий проект з Червоним Хрестом, де ми догляд вдома, 24 працівники працює, і за рахунок фінансування Червоного Хреста ми плануємо ще довести цю кількість до 60 осіб. Такий є намір спільно з Червоним Хрестом.

Що стосується безпосередньо внутрішньо переміщених осіб, у нас в області зареєстровано офіційно 147 тисяч. За нашими даними, який ми ведемо облік за допомогою територіальних громад, то фізично проживає на теренах Черкащини близько 97 тисяч. Якщо говорити по населенню, в категоріях населення, які у нас зареєстровані, то близько 50 відсотків з 147 тисяч – це ті категорії, які потребують допомоги. 23 тисячі, наприклад, людей

пенсійного віку, близько 6 тисяч людей з інвалідністю і десь 37 тисяч – це діти до 18 років.

Яку ми, скажемо так, допомогу надаємо на теренах Черкащини внутрішньо переміщеним особам? У нас практично кожна територіальна громада затвердили програми підтримки внутрішньо переміщених осіб і за даними на 01.11 у нас в місцевих бюджетах на допомогу, облаштування місць тимчасового проживання протягом року заплановано використати 112 мільйонів гривень. Якщо говорити про, скажемо, утримання внутрішньо переміщених осіб в будинках-інтернатах, то враховуючи те, що нам довелося розгортати додаткові місця в будинках-інтернатах, ми збільшили чисельність штатних працівників на 90 осіб, безпосередньо персоналу палатних, який здійснює догляд за підопічними. Це близько... більше 60 мільйонів гривень, скажімо, використовуємо додатково з обласного бюджету. Але я не зазначаю ці цифри для того, щоб сказати, що ми на щось скаржимося. Ні. Ми як допомагали, так і будемо допомагати і підтримувати, і надавати, скажемо, простягувати руку допомоги мешканцям і інших територій.

У нас на сьогодні розгорнуто 39 місць тимчасового проживання. І в нас з моніторинговими візитами відповідно здійснюються перевірки, працює відповідна комісія. Є у нас також рекомендації від Уповноваженого з прав людини. Ми будемо їх виправляти. Ми реагуємо на це все і хочемо, скажемо так, складаємо чек-листи, щоб розуміти, як і в якому руслі нам рухатися, і будемо проводити відповідні уже перемовинами з міжнародними організаціями і вітчизняними партнерами для того, щоб поліпшити умови проживання.

Звичайно, є проблеми із безбар'єрністю, доступністю цих місць тимчасового проживання, ми не ховаємося і не намагаємося прикрасити ситуацію, тому що воно дійсно є і тому що ми розуміємо, що під місця тимчасового проживання розгорнуті колишні заклади освіти, колишні заклади охорони здоров'я і вони відповідно потребують переоблаштування, а

це відповідно великий дуже поточний фінансовий ресурс повинен бути туди витрачений.

Але я б хотіла, скажемо так, якщо говорити про внутрішньо переміщених осіб, які проживають в місцях тимчасового проживання, то у нас їх лише 3 відсотки від загальної чисельності. У нас практично 97 відсотків проживає в приватному секторі. А якщо говорити про проблеми, ми розуміємо, що сама основна проблема для внутрішньо переміщених осіб – це зайнятість, тобто працевлаштування. Інша проблема – це житло.

Ми розуміємо, що водночас держава не зможе забезпечити компенсацію всім внутрішньо переміщеним особам за втрачене житло. Тому нам потрібно те, що ми бачимо, ми бачимо, що потрібно допомагати громадам формувати банк соціального житла, щоб ми могли забезпечувати індивідуальним житлом соціальним, і при цьому мешканці, які переїхали на нашу територію, не втрачали можливість отримати компенсацію за втрачене житло. Це досить-таки на сьогодні складно, це потребує великих фінансових відповідно вкладень.

Оскільки у нас аграрна область і багато мешканців, які приїхали до нас, приїхали в нашу область, вони проживають в сільських населених пунктах і ми розуміємо, що з працевлаштуванням в сільських населених пунктах людям, які ніколи не мали практики і досвіду таких видів зайнятості, досить-таки складно психологічно, навіть психологічно налаштуватися на такі види робіт.

Ми, в нас декілька напрямків працює, працюємо ми з внутрішньо переміщеними особами, в нас при контактному центрі створена адаптаційна платформа, ми виїжджаємо в територіальні громади, надаємо всі види допомоги, спільно з центром зайнятості проводимо таку агітаційну роботу і, скажемо так, і з психологами працюємо з внутрішньо переміщеними особами.

Також контактний центр свій, ми переробили повністю сайт контактного центру, де дуже великий розділ відвели якраз для внутрішньо

переміщених осіб і в насдесь менше місяця ми як запровадили анкетування, вже 1 тисячу 300 анкет заповнили внутрішньо переміщені особи. Одне із запитань – чи хотіли б вони створити власний бізнес, мікробізнес. Так-от, з 1 тисячі 300 осіб 814 сказали, що так і вони готові спробувати, але немає досвіду.

Ми хочемо в наступному році спробувати запровадити малу школу підприємництва, навчання як для ветеранів, так і для внутрішньо переміщених осіб, ті, хто виявить бажання, вчити їх елементарним навичкам ведення бізнесу, складати бізнес-плани для того, щоб вони могли скористуватися можливістю і через центр зайнятості взяти участь у цих всіх грантових проектах по створенню власного бізнесу. Також і Червоний Хрест в наступному році планує також мікрогранти для створення власного бізнесу також реалізовувати для внутрішньо переміщених осіб.

Тому ми хочемо, скажемо так, запровадити менторство в бізнесі як для внутрішньо переміщених осіб, так і для ветеранів, ветеранського напрямку. Ми хочемо спробувати, як воно піде і наскільки ми, ну, ми бачимо, що попит є і ми бачимо, що ми можемо в цьому напрямку допомагати.

ГОЛОВУЮЧИЙ. Дякую. Дякую, пані Наталіє, за цікаву інформацію.

У мене до вас коротеньке запитання. Дайте, будь ласка, коротку відповідь, чи є у вас заборгованість з виплат внутрішньо переміщеним особам, які знаходяться на території області, за жовтень місяць?

КРАВЧЕНКО Н.М. Немає.

ГОЛОВУЮЧИЙ. Щиро дякую. Бажаю вам успіху.

КРАВЧЕНКО Н.М. Можна один ще просто один коментар?

ГОЛОВУЮЧИЙ. Будь ласка.

КРАВЧЕНКО Н.М. Пані Дарина Марчак дуже, скажемо так, добра в них інформація, гарна. Я би хотіла, ми писали свої пропозиції на Міністерство реінтеграції і просили, щоб коли ми говоримо про проекти і перетворення закладів бюджетних установ в підприємства, щоб це не було вичерпною вимогою в постанові, дати можливість залишатись та/або і бюджетною установою, тому що дуже важко в маленьких громадах установи перетворити в підприємства, і незалежно від того, чи це установа, чи підприємство, якщо немає стратегії розвитку цього закладу, він все рівно буде фінансуватись з місцевого бюджету, а під час перетворення це додаткові фінансові витрати.

Тому я дуже прошу дати можливість, якщо це можливо, дати можливість громаді вибирати: або підприємство, або установа. Дякую.

ГОЛОВУЮЧИЙ. Дякую. Підтримую таку пропозицію. Нам важливо не зруйнувати, а дати людям шанс. Я вважаю, як мінімум, в перехідний період має право працювати одна форма фінансування і інша. Дякую вам, пані Наталіє.

До слова запрошується Бойко Світлана Миколаївна, директор Департаменту видатків бюджету соціальної сфери Міністерства фінансів України. Будь ласка.

БОЙКО С.М. Доброго дня, Михайле Михайловичу, шановні присутні. Ну як завжди Міністерство фінансів окреслить свою цифрову, таку скупу фінансову частину, але хотілось би наголосити, що зважаючи на те, що в нас бюджет переважно орієнтований на підтримку наших військових, оборонну промисловість, також на другому місці знаходиться в цьому році, в наступному році, видатки на підтримку наших соціально незахищених верств населення, а також особлива увага приділяється ветеранській політиці. У загальному ця сума складає майже пів трильйона гривень, і це забезпечується

безпосередньо двома головними розпорядниками: Мінсоц і Мінвет, як сьогодні прозвучало на нараді, для цього ми забезпечуємо фінансування майже 25 бюджетних програм. Тобто на сьогодні ці видатки, незважаючи на Постанову Кабінету Міністрів про умови обмеженості, вірніше, особливості виконання бюджету в умовах військового стану, видатки на соціальну і ветеранську сферу профінансовані... 11 місяців майже стовідсотково. На сьогодні заборгованості відповідно у нас по соціальних виплатах немає.

Зрозуміло, хотілось би наголосити, що це стосується безпосередньо видатків на виплату різного роду допомог, а також всі ті заходи, які на сьогодні намагається зробити Міністерство соціальної політики, зокрема з наданням соціальних послуг, які спрямовані безпосередньо на підтримку наших громадян. Це такі, як і соціальний супровід, який запроваджений в рамках пілотування, і підтримка ВПО за різними можливостями, те, що сьогодні казала безпосередньо Дарія Миколаївна, і інший комплекс соціальних послуг. Аналогічна ситуація і з Міністерством ветеранів. Відповідно чотири субвенції, які стосуються житлової політики на суму 5,7 мільярда, також профінансовані стовідсотково.

Ви правильно наголосили сьогодні, що мова йде не про цифри, не про їх виконання, а на те, щоб орієнтовано було безпосередньо на людей. На жаль, ми дійсно маємо сьогодні проблеми із стовідсотковим використанням коштів, але це пов'язано безпосередньо з тим, що міністерствам спільно з Міністерством фінансів треба вишукувати нестандартні шляхи допомоги нашим громадянам, і відповідно це затримується частково в якомусь шляху, в розробці нормативно-правових документів.

Аналогічно те, що сьогодні було наголошено, що основним джерелом покриття наших соціальних видатків є кошти донорів. І основна вимога наших міжнародних партнерів – це максимальна орієнтація наших видатків на адресність і безпосередню допомогу нашим громадянам, виходячи з їхніх потреб. З урахуванням цього ми відповідно працюємо спільно з Міністерством соціальної політики для того, щоб максимально наблизити

відповідні виплати до людини, а також здійснити прозорий і якісний механізм в цьому напрямку.

Дякую за увагу.

ГОЛОВУЮЧИЙ. Дякую вам, пані Світлано.

До слова запрошується постійна учасниця всіх засідань комітету і круглих столів вельмишановна Гуменюк Ірина Олександрівна – заступник завідувача відділу з питань гуманітарної та соціальної політики Дослідницької служби Верховної Ради України. Будь ласка, пані Ірино.

ГУМЕНЮК І.О. Доброго дня всім! Доброго дня, Михайле Михайловичу! Дякую за такі добрі й теплі слова. Тема дуже складна, тема дуже актуальна, і навіть те, що я не могла потрапити, не могла одразу підключитися, каже про те, що повністю всі учасники, повністю був вичерпний перелік.

Хочу сказати, що Дослідницька служба підготувала до цих комітетських слухань інформаційну довідку, в якій намагалися надати ті результати моніторингових досліджень, які були проведені державними органами, громадськими організаціями, міжнародними установами щодо діяльності органів соціального захисту щодо забезпечення прав осіб у сфері соціального захисту. І зараз для того, щоб не затримувати увагу, хочу сказати, що всі попередні виступи, я можу констатувати, що всі ті проблеми, які ми зазначили в цій інформаційній довідці, вони фактично присутні були у виступах наших доповідачів.

Хочу тільки зазначити про те, що деякі проблеми мають системний характер, деякі проблеми виникли через дійсно збройну агресію, яка виникла, є позитивні тенденції, є негативні тенденції. Із того всього, що я сьогодні прослухала, і те, що хотіла, щоб не загострювати увагу, хочу сказати, що ті проблеми, які ми зазначили, можна вирішити декількома способами.

Перший спосіб. Деякі проблеми вимагають дійсно внесення змін в нормативно-правові акти. І тут саме головне стосується того, коли співпадають статуси. Ми сьогодні на це дуже багато акцентували увагу, і я хочу зазначити, що це дуже складна проблема, яка потребує уваги і обережності щодо підходу до цього питання. Ми маємо розуміти, що проблеми є не тільки у внутрішньо переміщених осіб. Я промоніторила і подивилася, що кількість господарств, домогосподарств, у яких фактично є тільки одна працююча особа, а кількість утриманців зросла і відповідно вони ...*(Не чути)* і ті люди, хто будуть потребувати соціальної допомоги і соціальних послуг. Відповідно пріоритет має бути саме дійсно адресним саме для тих осіб.

Другий момент. Це про те, що є системна проблема. Не всі місцеві ради в своїх програмах розвитку передбачають програми інтеграції внутрішньо переміщених осіб. І, до речі, на це зазначають міжнародні організації, що й досі не мають таких програм і не мають видатків на адаптацію внутрішньо переміщених осіб до того регіону, де вони перебувають. І ця проблема має системний характер.

Інша дуже актуальна проблема, яка потребує, можливо, не нормативних змін нормативно-правових актів, а так званих змін, які носять організаційний характер. Це дійсно підвищення і налагодження комунікації, якої не вистачає, а також налагодження, до речі, взаємодії з недержавними установами і з не державними організаціями, які на зараз надають соціальну також допомогу і соціальні послуги. Мова йде про волонтерські організації, про міжнародні організації. І, до речі, зазначають, що взаємодія місцевих органів влади, військових адміністрацій часто є неорганізованою, тобто це те, на що зазначають наші міжнародні партнери. І на сьогоднішній день є достатньо непогана практика дій спільних гуманітарних хабів, гуманітарних штабів, які в спільній взаємодії можуть допомогти органам соціального захисту налагодити роботу. Навантаження на них дуже сильне. І якщо

провести по цифрах, то фактично в 4 рази виросла потреба в соціальних допомогах. Це дуже складне навантаження.

І окреме питання, хотілось би зазначити щодо соціальних працівників. Ви знаєте, проблема, яка була з фаховою підготовкою, вона, на жаль, зараз виявилася саме найбільше гострою. Соціальні працівники зараз працюють під таким тиском, з таким навантаженням, під таким психологічним навантаженням, які потребують дійсно поєднання дуже високе професійних якостей і дуже високої стійкості до стресостійкості. І тут на це зазначають дуже багато фахівців.

Є над чим працювати. І саме головне, що дійсно держава має подбати і про цих соціальних працівників. Рівень зарплат, які безпосередньо є для... або зазначені для працівників соціальної сфери, дуже низький, а навантаження дуже велике. Тому є проблеми, які потребують і можуть визначити нормативно-правовими актами удосконалення, неправового характеру, а також шляхом економії фінансів, які можливо і використання в тому числі недержавного сектору.

Це так загально, щоб не повторюватись по тим проблемам, які вже були озвучені, тому у мене все. Якщо є запитання, будь ласка, слухаю.

ГОЛОВУЮЧИЙ. Дякую вам. Дякую, пані Ірино. Як завжди, фахово, чітко, конкретно по темі.

До слова запрошується Савицька Оксана Володимирівна – юристка Благодійного фонду. Будь ласка, пані Оксано.

САВИЦЬКА О.В. Доброго дня. Дуже дякую всім вам за запрошення і можливість виступити на цьому заході.

Я б хотіла озвучити результати нашого дослідження, яке ми проводили, стосовно включення внутрішньо переміщених осіб в місцеві громади і можливість скористатися місцевими цільовими програмами, які розроблені в громадах. Дослідження ми проводили шляхом аналізу статутів тих реальних

громад, а також місцевих цільових програм і інших місцевих нормативно-правових актів. І за результатами нашого дослідження було виявлено, що переважна більшість статутів громад не передбачає приналежності внутрішньо переміщених осіб, інформація про яких відсутня в реєстрі територіальної громади, до жителів мешканців або членів територіальної громади.

Внутрішньо переміщені особи, як ми знаємо, мешкають не за зареєстрованим місцем проживання, тому відповідно до таких статутів в громадах вони не можуть брати участь у загальних зборах чи громадських слуханнях, не можуть подавати місцеві ініціативи, створювати органи самоорганізації населення, голосувати за проекти громадського бюджету і також користуватися іншими інструментами локальної демократії. Це також означає, що на них не поширюються деякі місцеві цільові програми, спрямовані саме на підтримку членів територіальної громади, що в свою чергу створює певні перешкоди і призводить до певної дискримінації цих осіб.

Дослідження також показало, що більшість місцевих цільових програм, спрямованих на соціальну підтримку вразливих категорій громадян, не поширюються на внутрішньо переміщених осіб, інформація про яких не внесена в реєстр територіальної громади. Як ми знаємо, такий реєстр містить інформацію лише про тих осіб, які мають зареєстроване або задеклароване місце проживання в громаді. Також деякі місцеві цільові програми з соціального захисту серед переліку тих вразливих категорій населення не містять внутрішньо переміщених осіб і не містять відповідно заходів, спрямованих на їх підтримку.

Деякі програми також містять додаткові умови або обмеження для внутрішньо переміщених осіб залежно від дати їх переміщення або дати взяття на облік як внутрішньо переміщена особа, або навпаки від тривалості терміну проживання в громаді. До прикладу, пільги та допомоги надаються особам зареєстрованим на території Кам'янської міської територіальної

громади або дія комплексної міської соціальної програми "Турбота" поширюється на громадян, місце проживання яких зареєстроване на території Рівненської міської територіальної громади.

Тобто такі умови говорять про те, що внутрішньо переміщені особи, навіть якщо вони є, паралельно мають додаткову вразливість і є особами з інвалідністю або належать до інших категорій осіб, вони не можуть скористатися додатковими пільгами або допомогами, які передбачає ця цільова програма для таких категорій осіб.

Також деякі місцеві нормативно-правові акти містять суперечливі положення, наприклад, вони визначають, що їх дія поширюється на переселенців, натомість серед підстав для відмови у наданні, наприклад, допомоги є підстава, якщо особа не надала підтвердження реєстрації місця проживання на території громади. Водночас переліком документів, які має надати така особа, не передбачена можливість надати довідку про взяття на облік ВПО. Такі виявили випадки по Ужгородській, Червоноградській, Кропивницькій територіальних громадах.

Деякі місцеві нормативно-правові акти, також містять некоректні або неактуальні формулювання щодо терміну "внутрішньо переміщена особа". Тобто ми зустрічали і "вимушено переселені особи" в Луцькій громаді і "тимчасово переселені особи" – Кам'янець-Подільська громада, навіть по місцевим цільовим програмам Тернопільської громади зустрічається формулювання таке, як "біженці" саме стосовно внутрішньо переміщених осіб і так далі.

У межах дослідження ми також аналізували місцеві програми, спрямовані саме на підтримку переселенців. Ми з'ясували, що у громад немає єдиного підходу до розробки таких програм і визначення заходів, які мають бути в таких програмах. Зокрема, деякі місцеві цільові програми містять достатньо розгалужений комплекс заходів, це і матеріальна, і соціальна, і психологічна підтримка переселенців. Такі програми є у Кам'янській, Дніпровській, Ужгородській, Полтавській громадах. Натомість більшість

прийнятих в громадах програм містять лише один-два заходи і передбачають, наприклад, якусь послугу чи то з проживання, чи то з перевезення, наприклад, от в Закарпатській області, прикордонних наших регіонах перевезення внутрішньо переміщених осіб від залізничного вокзалу до кордону, наприклад, або надання матеріальної допомоги. Тобто лише один захід міститься в такій програмі.

Хочемо звернути увагу на те, що в цьому році у нас була прийнята стратегія державної політики щодо внутрішнього переміщення і відповідно операційний план до цієї стратегії. І він, зокрема, передбачає запровадження системи періодичної оцінки потреб внутрішньо переміщених осіб. Такий механізм мав би бути розроблений ще в III кварталі 2023 року і ним мали би вже користуватися обласні державні адміністрації, органи місцевого самоврядування, починаючи вже з 2024 року. І на підставі вже цієї оцінки потреб внутрішньо переміщених осіб мали б бути розроблені місцеві програми, або розширені, або переглянуті, щодо їх підтримки, адаптації і інтеграції в громадах.

Ми, звісно, працюємо з громадами, але ми не можемо охопити всі громади України. Ми також працюємо з центральними органами влади. Ми направляли свої рекомендації, пропозиції щодо надання рекомендацій органам місцевої влади щодо розробки і перегляду зазначених місцевих цільових програм і інших нормативно-правових актів. Але враховуючи те, що не завжди у нас є взаєморозуміння з місцевою громадою, тому що, на жаль, від деяких громад ми отримали відповіді, що вони не вбачають за необхідне вносити зміни до своїх програм. Такі відповіді нам надали Київська, Вінницька, Ужгородська громади.

Ми просили б все ж таки включити до рекомендацій за результатами цих слухань: надати пропозиції органам місцевої влади переглянути свої місцеві цільові програми щодо усунення перешкод для переселенців користуватися тими пільгами, послугами, які передбачені для місцевого

населення, яке проживає в громаді, і також щодо розробки механізму періодичної оцінки потреб внутрішньо переміщених осіб.

Дякую.

ГОЛОВУЮЧИЙ. Дякую, Оксано. Ми обов'язково врахуємо ваші пропозиції, і вони будуть включені в рекомендації.

Шановні колеги, ми багато говорили тут про органи місцевого самоврядування, до речі, згадували Хмельниччину. І я із задоволенням до слова запрошую Лабазюк Віолету Олександрівну. Вона є віцепрезидентом Всеукраїнської асоціації органів місцевого самоврядування, Українська асоціація районних та обласних рад. І, до речі, є головою Хмельницької обласної ради. Будь ласка.

ЛАБАЗЮК В.О. Дякую, Михайле Михайловичу. Надзвичайно приємно за таке представлення.

Я сьогодні отримала величезне задоволення під час цих слухань, адже насправді доповіді усіх спікерів є надзвичайно актуальними, в тому числі зазначені важливі проблемні питання, які потребують нагального врегулювання на законодавчому рівні, на рівні Кабінету Міністрів, звичайно, із залученням додаткового фінансового ресурсу, який, на жаль, сьогодні у воюючій країні нам потрібно віднаходити із залученням в тому числі і міжнародних фондів, і за міжнародної підтримки. І сьогодні народний депутат пан Тарасенко зазначав, що буквально більше тижня тому ми мали честь і нагоду в себе проводити такі конгресові слухання і круглий стіл на тему соціального захисту населення, комунікації з органами місцевого самоврядування і саме під час і за участі міністерки соцполітики, голів територіальних громад, директорів комунальних установ, закладів соціального спрямування піднімалися нагальні питання, які стосуються соціального захисту і забезпечення населення, великої кількості внутрішньо

переміщених осіб, їхньої інтеграції в регіони, де вони сьогодні тимчасово отримали прихисток.

У підтримку заступниці голови Черкаської обласної державної адміністрації, також доповідаючи – заборгованості з виплат для внутрішньо переміщених осіб у нас в регіоні не фіксується. Також з початку широкомасштабної війни майже 400 тисяч зупинок, коли на одну або три доби наш регіон проїхали в розрізі всіх 60 територіальних громад переселенці й отримали необхідну всю допомогу, яку вони потребували на той час.

Станом на сьогодні більше 80 ВПО отримали прихисток у розрізі всіх громад і трьох районів нашої області. І ми намагаємося спільною комунікацією з усіма органами влади, державними органами влади, з територіальними громадами комунікувати, аби усім нагальним забезпечити ту категорію населення, які були змушені тікати від терористів, і сьогодні без домітки залишились елементарно над головою.

Також хочу зазначити, що при Хмельницькій обласній раді з перших днів широкомасштабної війни і по сьогоднішній день функціонує штаб по підтримці внутрішньо переміщених осіб, де ми маємо велике напрацювання з міжнародними партнерами країнами Європейського Союзу, Сполученими Штатами Америки і надалі отримуємо гуманітарну допомогу, якою намагаємося забезпечувати ВПО.

Хочу сьогодні звернути увагу також і підтримати виступ нашого Уповноваженого з прав людини Дмитра Валерійовича стосовно закладів соціального спрямування, стосовно моніторингових виїздів, у тому числі з Національною сервісною службою, зауважень, які чітко вказані, з недотримання прав і свобод категорії людей, які потребують додаткового піклування і отримали прихисток, в тому числі майже 900 переселенців сьогодні проживають в наших комунальних установах. Звичайно, все потребує додаткового правильного менеджерського підходу, ми не знімаємо самі відповідальність, але і додаткової мотивації.

Веду це до того, що сьогодні спікерами також неодноразово піднімалось питання щодо нормальної заробітної плати для працівників, які працюють в закладах соціального спрямування. І ми піднімали це питання на наших конгресових слуханнях, а саме в частині віднайти додатковий фінансовий ресурс. Все-таки ми розуміємо, охорона здоров'я у нас фінансується за рахунок міжнародного фінансового ресурсу – це грантових коштів. Можливо, будуть і напрацювання, я знаю, що є вже точно і в Мінсоцполітики. А саме внести зміни до Постанови ще від далекого 30.08.2022 року № 1298, які все-таки дадуть додаткову мотиваційну складову для людей, які працюють у закладах соціального спрямування, а саме будуть прирівняні, тому що ми бачимо сьогодні, як держава закупляє послугу в установах закладу охорони здоров'я, в установах сфери охорони здоров'я. Все-таки люди більш мотивовані, починаючи від директорів, закінчуючи молодшим, середнім персоналом. Тому потребує питання все-таки гідної, достойної заробітної плати для працівників, які працюють в закладах соціального спрямування.

Якщо ми говоримо про нашу область і все-таки це стосується всіх регіонів, впевнена, згадаємо події минулого року, коли ми були майже на блекауті, але ворог цього, слава богу, не досяг. Як кажуть в народі, наші люди падали на руки, а зокрема ті, які працюють в соціальних установах, тому що не були забезпечені в повному обсязі на той час альтернативним живленням, і все-таки піклувалися далі тією категорією людей, які потребують додаткової уваги і піклування.

Отже, зміни до цієї постанови дадуть можливість і так само в тому числі не тільки прирівняти заробітні плати до працівників медичних установ, а і дасть можливість хоча би на період воєнного стану за рахунок премій їм встановити додаткові надбавки під час отримання заробітних плат. Прошу також сьогодні усіх спікерів і усіх учасників сьогоднішнього засідання врахувати і на рівні в тому числі Верховної Ради врегулювати це питання. Бо для населення дуже кричуще і кадровий голод, і ми для того, аби забезпечити

гідні комфортні умови для проживання, не можемо віднайти елементарно людей, бо вони не вмотивовані йти на роботу.

Також сьогодні, як ви зазначили, представляю асоціацію всеукраїнську обласних і районних рад, я віцепрезидент з питань соціального захисту і охорони здоров'я, хочу і також, з вашого дозволу, зачитати наші пропозиції, які потребують врегулювання на законодавчому рівні, на рівні Кабміну, а саме в частині забезпечення і збільшення фінансування, а саме уряд повинен приділити особливу увагу локації коштів, тобто більше зосередити їх на людей, які сьогодні відносяться до категорії соціально незахищених верств населення. Перегляд стратегії розподілу коштів у сфері соціального захисту. І ми розуміємо, що є кричуща потреба у перегляді політики розбудови системи надання соціальних послуг. І створення психологічної підтримки.

І також хочу сказати, можливо, десь все-таки переплітається і неодноразово сьогодні звучала сфера охорони здоров'я, по медичній реформі. У нас сьогодні на дванадцятьох закладах охорони здоров'я в розрізі це є і третинний рівень, це є надкластерні, кластерні установи, де вже здійснюється психологічна і фізична реабілітація, в тому числі і для ветеранів, які повертаються з передової, які потребують цієї реабілітації.

І наступним пунктом – реабілітація та професійна підготовка. І дуже гарна ініціатива, я думаю, наша область також вже рухається і буде мати хороші результати в цьому напрямку, в підтримку заступниці голови Черкаської ОДА. Також хочу зазначити, що повна соціалізація, інтеграція у нас має відбуватися і вона вже відбувається... внутрішньо переміщених осіб, а також ветеранів, які нам, звичайно, завжди на різних майданчиках, форумах, платформах зазначають, що ми не в повному обсязі, ми орієновані на якийсь соцпакет, що, цитую дослівно, безкоштовний проїзд у тролейбусі. Дайте нам можливість бути активними учасниками нашого суспільства і розбудови України.

І наступний останній крайній пункт – посилення контролю та моніторингу, забезпечення ефективного контролю використання фінансування та надання якісних та соціальних послуг.

Від себе ще особисто зазначу, що якщо ми будемо говорити про надання якісних соціальних послуг для населення в розрізі всіх територіальних громад, то у нас на пленарному засіданні ще в далекому 2020 році було підтримано звернення, коли, давайте згадаємо, за підсумками територіальної реформи, велика кількість соцпрацівників в районах, які були в підсумку укрупнені, було скорочено, тому що відповідно вже було зменшене фінансування. Сьогодні навантаження на будь-якого соцпрацівника, окрім сталої кількості, окрім резидентів області, ще налягає велика кількість внутрішньо переміщених осіб. Щоб була можливість все-таки за рахунок субвенцій з державного бюджету на місцеві бюджети дати додаткове фінансування і збільшити кількість соцпрацівників, на яких величезне навантаження, і це впливає на якість роботи. Я думаю, що спільно би покращили рівень надання соціальних послуг для населення і соціально незахищених верств населення.

Дякую вам, Михайло Михайлович.

ГОЛОВУЮЧИЙ. Дякую, дякую вам, пані Віолета. Бажаємо вам успіхів і надалі достойно представляти місцеве самоврядування. А ваші пропозиції і вашої команди ми обов'язково врахуємо в рекомендаціях комітетських слухань.

Шановні колеги, майже 2 години уважно слухає і бере участь у нашій дискусії колега по комітету Циба Тетяна Вікторівна. Вона голова підкомітету з питань соціального захисту дітей, постраждалих внаслідок збройної агресії Російської Федерації проти України з 2014 року, нашого Комітету з питань соціальної політики та захисту прав ветеранів.

Пані Тетяно, вам слово і дякую за терпіння.

ЦИБА Т.В. Колеги, дякую дуже. Дуже дякую за ці цікаві слухання. Оскільки вже час ми майже вичерпали, тому я скажу коротко.

Дивіться, по-перше, відповідаючи, тут був, типу уточнення до пані Дарини Марчак щодо того, що перетворення на заклади чи установи комунальні, те, що ми пропонуємо зараз, воно ще не проголосовано повністю, але в робочій групі це є, ми будемо пропонувати добровільне. Просто для того, щоб дати можливість для якихось додаткових корисних функцій.

Далі я би дуже хотіла підтримати свого колегу пана Тараса в чому, тому що у нас насправді це є певною проблемою, що всі міністерства міряють надані послуги будь-яким соціальним верствам населення, міряють в грошах. Це можна зрозуміти, оскільки міністерства, понятно, що вони рахують гроші, чи вистачить їм на все, чи ні, але дійсно трохи не вистачає розуміння, а що таке на ці гроші ми закупаємо. Тому що відкупитися грошима – це одна історія, тим більше, що це не ті гроші, які є у нас в наявності, навіть кредитні кошти, тобто це не та сума, якою можна відкупитися, почнемо з цього. По-друге, безумовно, треба якийсь перелік послуг.

А, по-друге, на що дуже хотілось би наголосити, мені видається, що нам все ж таки потрібно починати вести відвертий діалог із суспільством про що – про те, що це все рівно якась двостороння історія від держави до людини, від людини до держави. І тому, наприклад, ті речі, які, безумовно, потребують підтримки ВПО, безумовно, це має бути якась тимчасова історія. Але мені видається, що тут ще треба говорити про те, що ті люди, які потерпають, вони теж мають розуміти і свою відповідальність за це. І тому, от наприклад, те, про що говорила знов-таки з Мінсоцполітики пані Дарина, що якщо ми пропонуємо ВПО, якщо ви хочете піти на роботу, то, будь ласка, зареєструйтесь у фонду там зайнятості і підіть працювати, якщо є можливість працювати, отримати вакансію. Якщо ви маєте перевчитися, то от вам такий перелік програм. І в такий спосіб ми це пропонуємо, наприклад, людині, яка

опинилася в поганій історії, в складному матеріальному становищі, але ми як держава і вимагаємо. Тобто людина певний час отримує кошти, тому що ми підтримуємо, а далі ми пропонуємо, щоб людина йшла працювати. Якщо людина не йде працювати або каже, що там ми не хочемо, не хочу йти вчитися, тому що не хочу, да, то тоді ми маємо сказати про те, що, дивіться, якщо ви не хочете вчитися, то держава припиняє ці виплати. Тобто має бути якийсь стимул, має бути якийсь і кнут, і пряник.

Безумовно, для того, щоб це працювало, обов'язково треба, щоб були ті потреби, які є у тимчасово переміщених осіб, враховані. Наприклад, не піде. Правильно тут казали виступаючі про те, що людина з малою дитиною, вона не може нікуди піти, якщо дитина не в садочку або якщо людина не дуже мобільна, понятно, що ніхто не може піти і лишити свого родича напризволяще. Але, можливо, тут треба продумати якісь механізми, щоб... Хтось не може піти, а хтось не може знайти роботу, то, можливо, є сенс якимось чином об'єднати ці штуки, що той, хто не може знайти роботу, збільшить кількість своїх виплат і отримуваних від держави грошей, якщо він буде паралельно якісь послуги надавати, ті, які затребувані такими ж самими переселенцями, як і він сам.

А мені видається, оці механізми дуже потрібно було би продумати, щоб ми всі як би були командою в суспільстві. Ми зараз в такій ситуації, що ми всі повинні працювати на якусь загальну ідею і загальну мету. Ми всі розуміємо цю мету і всі мають розуміти, що складно, і тому, щоб ми не... Грошей на всіх не вистачає – це очевидно, щоб коли люди усвідомлюють, що грошей не вистачає, не думали про те, що яким чином все ж таки взяти не одну виплату, а десять виплат і там якусь довідку собі зробити, а для того, щоб максимально отримали ті, хто мають на це необхідність, а ті, хто можуть щось зробити для того, щоб збільшити свої гроші, щоб ми їх стимулювали це робити. Ну, якимось так.

Дякую.

ГОЛОВУЮЧИЙ. Дякую. Дякую вам, пані Тетяно, дякую за ту роботу, яку ви робите в цьому і в інших напрямках щодо соціального захисту.

Шановні колеги, в нас час завершується, але є ще, записалось багато наших колег. Є пропозиція надати слово ще Марині Сташиній, представниці громадськості, громадської організації "Група впливу" і тоді підводити ризику, якщо не буде більше наполягань.

Будь ласка, пані Марино.

СТАШИНА М. Доброго дня! Дякую за можливість висловитись. У мене є кілька таких ремарок.

Перша. Коли ми говоримо про комунікацію та інформування, виникає питання про доступність цієї комунікації, адже мало просто дати інформацію, припустимо, на сайті чи розмістити там в телеграм-каналах і так далі. Адже часто люди, які є внутрішньо переміщеними особами, не підписані на місцеві групи або ж не знають просто, як вони називаються.

І інший момент – це доступні формати комунікації. Адже є люди, які мають інвалідність, так, і вони відповідно через втрату зору не можуть читати текст на інфографіках, чи є люди нечуючі, які просто не здатні в силу об'єктивних обставин прослухати аудіозвернення і так далі. Тобто одразу коли ми говоримо про комунікацію, мають бути розроблені і передбачені різні альтернативні формати донесення інформації до різних груп населення.

Далі. Якщо ми говоримо про безбар'єрність житла, даруйте, я розумію, що багато місць тимчасового перебування, це колишні школи, навчальні заклади там і так далі, але ж ми маємо розуміти, що безбар'єрність має вже стати нашою нормою суспільною. І відповідно якщо ми говоримо про те, щоб створювати умови безбар'єрності, то про це потрібно дбати вже зараз, залучаючи і передбачаючи кошти, зокрема, і бюджетні. Адже з цим ми будемо стикатися чим далі, тим більше.

Також якщо ми говоримо про адаптацію, реабілітацію і так далі, то ми маємо не забувати не лише про військовослужбовців, які повертаються з

фронту, ми маємо не забувати і про родини цих військовослужбовців, які також потерпають від того, переживаючи, по-перше, за своїх близьких. А по-друге, якщо військовослужбовці отримали поранення і відповідно через це отримали інвалідність, то ці родини так само не знають, як допомогти, як адаптувати простір у себе вдома, як допомогти знайти роботу вже нову, враховуючи, що людина може бути неспроможною виконувати ті обов'язки, які виконувала до мобілізації і так далі. І з цим також потрібно працювати.

І ще ми не зачепили взагалі тему евакуації. Так, зараз це не настільки є масовим, як було 24 лютого і перший місяць після того, але менш із тим. З чим стикаються? Я як людина, яка сама має інвалідність і часто комунікує саме з цією категорією осіб, це те, що евакуація як така була недоступною. Недоступною в тому, що: який транспорт евакуйовує, як людина може туди самостійно дістатися, особливо, якщо людина є маломобільною, або ж коли були оголошення: евакуйовуємо людей з інвалідністю, і забувалося про те, що це може бути людина, яка потребує стороннього догляду постійного, і не брали тих людей, які, власне кажучи, надають цю допомогу. І це надзвичайно важливо.

І якщо ми говоримо про евакуацію саме от людей з інвалідністю, то потрібно так само працювати з цією групою людей вже в процесі перебування в новій громаді. Адже крім того, що просто звикнути до того, що це нова спільнота, нові там традиції, звичаї і так далі, то ми ще, ці люди стикаються з тим, що: а як орієнтуватися в просторі, як пересуватися, які є доступні/недоступні маршрути. Я як жителька Ужгорода можу сказати, що тут треба дуже так уважно до цього підходити. І це має бути не ініціатива якоїсь окремої громадської організації, яка працює в громаді, це має бути робота, яку здійснює місцева влада в співпраці з громадськими організаціями, які, можливо, працюють профільно з тією чи іншою групою осіб з інвалідністю.

І доповнюючи слова Оксани Савицької, мені дуже сподобалося, що згадали про можливість голосувати за проекти громадського бюджету, з чим

я як виходець з Луганської області, маючи закарпатську реєстрацію ще до 14-го року, зіштовхнулася – це те, що коли в нас такий конкурс проектів був, я не могла голосувати в електронному вигляді через те, що система була налаштована на специфічну серію та номер паспорта, а серії в нас відрізняються від області до області. І я змушена була йти в центр надання адміністративних послуг, щоб проголосувати. І, на жаль, ми маємо теж вже станом на сьогодні починати працювати з цим питанням, щоб не було прив'язки до серії паспорта, тому що все одно багато внутрішньо переміщених осіб навіть після перемоги, після деокупації і так далі залишаються в тих громадах, куди вони перемістилися, і вони так само мають право голосувати. І ті, які як я, перемістилися до війни, але паспорт залишився старої серії та номером, ми так само маємо право голосувати через ті електронні сервіси, які мають прив'язку до територіальної громади.

Дякую за увагу.

ГОЛОВУЮЧИЙ. Дякую вам, пані Марина.

Шановні колеги, я також долучаюся до слів подяки всім учасникам сьогоднішніх комітетських слухань. Питання виявилось дуже актуальним і, насправді, чи все робимо ми як представники влади законодавчої і виконавчої для того, щоб достойно захищати права і свободи громадян в плані соціального захисту, є велике-велике питання. Але я хочу від себе, і, думаю, колеги по комітету мене підтримають, висловити слова вдячності тим соціальним працівникам, які сьогодні на місцях, не дивлячись на проблеми оплати праці, умов роботи, вони, як і в 2022 році, так і в цьому році, вони виконують фахово свою роботу для того, щоб все-таки надати достойно послугу громадянам.

Я також хочу подякувати представникам органів місцевого самоврядування, які не дивлячись на те, що держава передала їм не тільки повноваження, а й обов'язки, не завжди підкріпивши це фінансовим ресурсом, вони виконують свої обов'язки і вони були першими, хто взяв на

себе оцю складність і тяжкість певних категорій громадян, в тому числі і внутрішньо переміщених.

Я хочу подякувати представникам центру зайнятості, які на сьогоднішній день перетворюють вже службу з тих, які виплачували допомогу при безробіттях, вони реально перетворюються в сервісну службу, яка сьогодні надає послуги по працевлаштуванню, в тому числі і по наданню допомоги нашим ветеранам і членам їхніх родин.

Я хочу сказати і попросити вибачення в тих, хто не встиг висловитись, будь ласка, скеровуйте до нас свої пропозиції. Обов'язково ми в комітеті з допомогою секретаріату їх опрацюємо, і вони будуть в разі раціональності включені в рекомендації, які ми опрацюємо і скеруємо органам центральної влади, місцевого самоврядування і також Верховній Раді. Я впевнений, що сьогоднішні пропозиції увійдуть також в удосконалення законодавчої бази і підзаконних актів для того, щоби ми як держава не дали можливості забути про тих людей, які сьогодні є внутрішньо переміщеними, особливо про тих, хто втратив або втратить вже допомогу від держави, щоби ми їх не спонукали виїжджати за кордон і шукати кращого життя, щоби ми цінували кожного громадянина України, який сьогодні в скрутній ситуації, і не забули про тих, хто за кордоном очікує, що держава їх покличе назад. Не просто повертатися, як лозунг, а створити умови для того, щоби вони повертались і відчували тут себе вдома, і про них має подбати держава.

Стосовно безбар'єрності. Це ми мало торкнулись цієї теми, я вважаю, що це окремо має бути фахова розмова, бо кількість осіб з інвалідністю, на жаль, збільшується, і перспектива є не занадто в цьому плані позитивна. Ми маємо, як і вимагають ці люди, не просто їм допомагати фінансово, ми маємо як держава створити умови, щоби ці громадяни, як говорили сьогоднішні спікери, стали повноцінними учасниками суспільного життя. Вони хочуть жити, вони хочуть працювати, вони хочуть створювати робочі місця і самим платити податки, розуміючи, що державі буде складно витримати такий додатковий тягар соціальних послуг. І я впевнений, що сьогоднішня наша

розмова народить нову дискусію: як органи центральної влади виконують те, що ухвалює Верховна Рада.

Дякуючи представникам ЦОВВ, хотів би ще раз нагадати, шановні колеги, Верховна Рада як законодавчий орган найняла вас на непросту і тяжку роботу. Будь ласка, виконуйте свої обов'язки, бо ви сьогодні дієте від імені держави. Я впевнений, що спільними зусиллями ми зможемо подолати ті всі виклики і це буде наш крок до спільної великої перемоги.

Дякую всім вам. Дякую Збройним Силам України. І слава Україні!